

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 26 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 l.

HIRDETÉSEK:
4-hatásos pettyes sor egyszer 20 fillér.
minden következőnél 15 fillér.
Nyitótér sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetem
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 221.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 23. sz.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, május 9.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Kiállítás Aradon.
- A vidéki városok védelme.
- A városi tisztviselők összeférhetlensége.
- Majd a nyáron...
- Az aradi országos kiállítás.
- A dánosi bűnpör.
- Mit írjunk?
- A főreáliskola új épülete.
- Eltűlt gallér.
- Az ezredorvos özvegye.
- Flotta-tüntetés a Maroson.
- A fertőben.
- Leleplezett Don Juan.
- Új „haccek”.
- Tarca: A szenzáció. Írta: Dánlelné-Lengyel Laura.

Kiállítás Aradon.

Arad, május 8

Országos kiállítást akarnak Aradon rendezni. Hogy amikor a vashidak büszke íve áthajlik a temesi földre s nehéz pillérek nyugodni fog az évtizedek alatt megálmódott valóság: ne csak az aradiak gyönyörködhesseken benne, hanem a látására idecsődüljön a fél ország. A hidavetés ne legyen egyszerű helyi ünnepély, hanem alkossa annak keretét az ország ipara, mezőgazdasága termékeinek szemet kápráztató gyűjteménye, tárlata.

Sokkal szebb intenciókból buzgott ki az aradi kiállítás rendezésének gondolata, semhogy azon mindjárt a kételkedni, a gáncsolni valókat lehetne keresni. Bizonyos, hogy a vidéki városok között a kiállítások sorrendjében minden különös alkalom nélkül is Arad következne. Szeged, Pozsony, Pécs, — nem szólva a ki-

sebb, vicinális kiállításokról, — learatta ennek dicsőségét, idegenforgalmát és egyéb előnyeit. Aradon pedig hosszú idő óta az idegenforgalom érdekében semmise történik. Pedig, ha itt az ipar- és mezőgazdaság kiállításával az ország érdeklődőit ide vonják, ez hazafias missziót is jelent, mert ugyanannyi embernek válik lehetővé, hogy a magyar szabadságharc hősei iránt való kegyeletnek áldozzék. Az is kétségtelen, hogy Arad, mint összekötője az Alföldnek és a Délvidéknek, hivatott helye az oly kiállításnak, amely az Alföld talajának és a Délvidék műhelyeinek produktumait állítaná tükörbe az ország népe elé. S e mellett tagadhatatlan, hogy az ily kiállítások az idegenforgalom haszna mellett olyasmiket is szolgáltatnak, amik nem enyésznek el a pavillonok deszkáival, hanem maradandó, értékkel bíró nyomai maradnak a kiállításnak.

Azonban az is igaz, hogy az utóbbi időkben a kiállítások a legköltségesebb passziók közé tartoznak. Nem azokra, akik a kiállításokat látogatják, hanem azokra nézve, akik azt rendezik. Minden kiállításnak kísértő réme a deficit, amelyet csak különösen szerencsés körülmények hárthatnak el. Ilyen szerencsés körülmény volt Pécsen — Zsolnay Miklós. Az is tapasztalható, hogy maguk az iparosok, a termelők se szívesen vesznek részt a kiállításokon, amióta a részvétel borsos költségeit nem éri meg a reklám, amelyet az ily kiállítások nyújtanak. Pécsen is már igen sok magyar ipartelep csak a „cég becsületéért” állított ki, vagy pedig azért, mert ezzel tartozott a szubvenciók mi-

voltának. A kiállítás végén azonban újra fölhangzott a tapasztalat, hogy bizony nem volt nagyon érdemes kiállítani, — azokért a kis érmekért.

Mindezek és egyebek alapos megfontolást kívánnak, míg a város elhatározását véglegessé teszi. Akárminő haszonnal kecsegteti a város közönségét a kiállítás, bármennyire is segíti a város fejlődését, — egy, esetleg előrelátható nagyobb deficit terhét a mi háztartásunk nem bírja el és ilyennek kockázatába se bocsátkozhatik. Ép ilyen kárt jelentene az az erkölcsi fiaskó, ha a kiállítás csak törpe, jelentéktelen csoportját tudná bevonni azoknak az ipari és gazdasági ágaknak, amelyek reprezentálására vállalkozik. A kiállítás költségeire nézve elsősorban az államnak áldozatára kell számítani; ha a kormány a londoni liget-mulatóban rendezett „magyar kiállítás” céljaira negyvenezer korona szubvenciót tudott adni, akkor legalább is ennyivel kell a vidék központjain kibontakozó országos kiállításához járulni.

És aztán — Zsolnay Miklóst kell a kiállításához szerezni. Hogy mit jelent ez a fogalom, a pécsiektől meg lehet kérdezni, de anélkül is tudnak róla sokan az aradiak közül. Olyan kelléke ez a vidéki kiállításoknak, aminőt a sikertelenség veszélye nélkül nem nélkülözhet. Hol, kibent fedezhetni föl ezt a szükséges, elsőrendű kelleket, mindenesetre azok do'ga, akik az aradi országos kiállítás merész ötletének gazdája és azt szép ambícióval a valósághoz akarják nevelni.

A szenzáció.

Írta: Dánlelné-Lengyel Laura.

Idegen szó és nem valami szép hangzású. De mostanában, mint teljesen abszolút uralkodó ejtette hatalmába a közönség lelkét, jobban mondva az idegét. A nagy publikum, mintha minden más iránt elvesztette volna a fogékonyságát; egyedül a szenzáció képes érdeklődésért lekötni. Tekintet nélkül arra, hogy érdemes-e értékes-e, eszeveszetten rohan, ha valami új, bizarr, különös dologgal áll szemben.

Valóban, soha ilyen kevés finyasságot és válogatosságot, mint a mi korunkban. Napok óta folyik a cigányok pöre; förtelmes pör, telve rémes, háborzongató részletekkel és a hölgyek, kik társaságban bizonyára méltó indignációval utasítanak vissza a legkisebb kétértelműséget, most elegáns tavaszi ruhájukat és kalapjukat mutatják be a rettenetes vallomások között. Kíváncsian állnak föl, ha a vitéz Tuta megjelenik, éljenek vagy püsszögnek, mintha valami színház-előadásban gyönyörködnek. A csendőrmester röstelkedve néz körül, mielőtt vallomását elmondja, talán a hölgyek mégis csak ki fognak menni? de mivel a hölgyek megrövidítve érzékelik magukat, ha mindent nem hallanak, a derék csendőrmester kénytelen félretenni minden röstelkedést és megismétli a kis Lakatos Róza vallomását.

De végre is, hogy valaki mennyire kényes izlésű és miben találja gyönyörűségét, az az ő dolga. Ha az előkelő, disztinált, művelt hölgy nem talál érdeklődése számára más tárgyat, mint a Tuta arcát és a Surányi-banda asszonyainak finom beszédét, az az ő dolga. Hogy sehol sincs az embereknek annyi szabad idejük, mint Budapesten, azt már régen tudjuk. Ebben a mi nagy szegénységünkben csak idővel rendelkezünk bőven. Férfit és asszony egyaránt. Mert ha azt találjuk mondani, hogy a tavaszi kosztümös hölgyek talán egyéb foglalkozást is találhatnak maguknak, mint az ilyen rájuk nézve sem nem szükséges, sem nem tanulságos pör tárgyalását, akkor méltán néznének nálv csodálkozással: Ugyan, kérem, mit csináljunk? Mert szegények vagyunk ugyan, de jól élünk. A kulturánk még fejletlen csecsemő, a társadalmi életünk talán még fejletlenebb, a családi élet egyre jobban veszt intimitásából, a nélkül, hogy ezért rekompenzáció járna a közügyeknek, vagy az általános eszméknek. Egyáltalában szegények és elhagyottak vagyunk, de idők az van bőven, mindenre, főleg a szenzáció élvezésére. Annyi a tennivalónk, hogy azt sem tudjuk, hol kezdjük meg, éppen azért bele se fogunk semmibe, hanem rohanunk arra, amerre az izgalmakat hajszoló idők ragadnak bennünket.

Megittuk már nem egyszer, hogy ha az asszonyok a jövőben csakugyan emberek

akarnak lenni, akkor erre előbb méltóvá kell válniok. Az új helyzet nem csak új jogokat, de új kötelességeket fog rájuk róni. Hogyan akarnak ennek megfelelni, hogyan akarnak erre előkészülni, ha minden alkalommal csak annak adják jelét, hogy éppen olyan durva az izlésük, mint a milyen kulturáltan és elhanyagolt a lelkük. Ha az elnök kiültán a tavaszi ruhás és virágos kalapu hölgyeket onnan, ahol voltaképpen semmi keresetük nincs, száz meg száz filippikát hallanak a női jogok megsértéséről, a megcsontosodott konzervatívizmusról. Ha azt mondanák, hogy az ilyen tárgyalásokon való megjelenés nem csak durva lélekre és a jóízűs teljes hiányára mutat, hanem arra is, hogy akit Balog Tuta arca és vallomása érdekel, annak semmi joga sincs többé követelni, hogy komoly dolgokban, komolyan végig hallgassák, erre biztosan az felelik, hát a férfiak mit keresnek ott? S mi joga van nekik meg őket a jogtól, mely a férfiakat megillet. Mert az is egy jellemző tünete a mi modern életünknek, hogy mindenki precíz, sőt néha hajdalm, igen erős tuzással képes előadni, hogy az élet, a társadalom, a másik nem mivel tartozik neki, de a saját adósságáról mélyen hallgat. A követeléseinket mindnyájan elő tudjuk sorolni gyorsan, habozás, fönnakadás nélkül, de a tartozásainkról, az adósságainkról aránál kevesebb szó esik. Bizonyára a nőjogok megcsontítása volna, ha nem gyönyör-

A vidéki városok védelme

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Budapest, május 8.

Kövesszámú képviselő jelenlétében valamivel 10 óra után nyitotta meg ma *Justh Gyula* a Ház ülését. Bejelentéssel, hogy *Nyáry Béla* néppárti képviselő sürgős interpellációt jelentett be a dunántúli agrárforradalom dolgában. Miután a mentelmi bizottság megjelent tagjai letették az esküt, folytatják a költségvetés tárgyalását.

(A békés nemzetiségek.)

Mihályi Tivadar dr. az első szónok. Kálosi József tegnapelőtt mondott beszédével foglalkozik. Kálosi hazaárulással vádolta meg a nemzetiségieket.

Zakariás János: Nem igaz!

Mihályi Tivadar: A vádat Kálosi és társai arra alapítják, hogy a memorandum bizottság tagjai Bécsbe mentek panaszsra. Ebből bajos a hazaárulás vádját megkonstruálni, mert hiszen a magyar törvényhozás tagjai is egyrészt Bécsbe utaznak tárgyalni.

Zakariás János: I, az, de nem a császárhoz.

Mihályi Tivadar: A memorandum-pörben ártatlanul vádoltak meg bennünket.

Elnök: Ezzel a bejelentéssel szemben áll a bírői ítélet. Ne tessék a bírói igazságmondást kétségbe vonni. (Helyeslés.)

Mihályi Tivadar: Az irredentizmus védje képtelensége. Mi nem gravitálunk kifelé. Szeretnénk békésen együtt munkálkodni a magyar képviselőkkel. (Zaj.) Azt állítják, hogy a nemzeti kérdést mi csináljuk erőszakosan, tiltott eszközökkel.

Felkiáltások: Nem is mi! Ti izgaljátok a népet!

Mihályi Tivadar: Az ország lakosságának több mint a fele nemzetiségi. (Zaj.) A magyarosított politikában nem óhajtanak a nemzeti ség képviselői résztvenni.

Felkiáltások: Azt elhisszük!

Mihályi Tivadar: A belügyminiszter leli csínytelen oláh pártól beszélt, pedig nemzeti ségi párt a nevük. A legutolsó oláh párszat is büszke arra, hogy római származású európai. (Derültség)

Fenyvesi Soma: Római lovagok!

Lukács László: Nem is jeruzsálemiék! (Derültség)

Mihályi Tivadar: A sajtóügyek terén a nemzetiségiek rosszabb elbánásban részesülnek, mint az ország magyar nyelvű polgárai.

Felkiáltások: Ne gyanúsítson! Rendre! (Zaj)

kérdésnek az esztétikus látványban, mint fogják be a börtönörök a cigányasszonyok száját, mikor már nem lehet tovább a beszédüket tűrni, nagy lelki, szívbéli és erkölcsi veszteség, ha nem tudják pontosan a Tuta és társai hűstetteinek minden részletét

Nem a guanyolódás a célom, sokkal szomorubb látom a helyzetet, semhogy ilyesmire képes volnék. *Hogy uri, jobb társasághoz tartozó hölgyek képesek napokon át a szennyes tenger hullámaiban gyönyörködni*, már maga is szörnyű szegénység bizonyítvány, de végre is abba beleszógni, hogy ki mennyire válogatós szórakozásai megválasztásában, valóban az egyéniség jogának megsértése lenne. Az azonban, hogy a művelt halgatóság nemcsak gyönyörködik a cigányasszonyok átkozódásában, hanem mulat a vádlottakon, védőkön, tanúkon, az egyenesen kétségbeesés. Ezek a cigányok valószínűleg bűnösök s ha bűnösök, el is fogják venni méltó büntetésüket; de ügyük egyelőre még a törvény kezében van. A törvényben, mely kifogja rájuk mondani a halált vagy a szabadulást. Megölt, véres arnyak vannak mögöttük; majdnem biztosan bíróra ítéltek emberek elítéltek és ők mulatnak s tollas kalapjaikat meg új toalettelket mutogatják. A legszörnyűbb kegyelenséggel legyilkolt áldozatok alakjai je'ennek meg, hogy bosszút kérjenek rémes halálukért, a bíró előtt álló emberek kétségbeesett menekedése folyik előttük s a pub-

Mihályi Tivadar: Nem fogadja el a költségvetést.

(A vidék.)

Utána Halász Lajos beszélt, aki nagy figyelemmel hallgatott beszédében a városok ügyével foglalkozik. Hangoztatja, hogy a magyar városok dekadenciában vannak, aminek egyik fő oka az, hogy az eddigi kormányoknak egyáltalán nem volt céltudatos városi politikájuk. Az egyes miniszterek azonban a városi ügyekben, amelyek döntésük alá kerültek, mindig ad hoc határoztak, de sem a közintézmények elhelyezésénél, sem a vasuti hálózatok kiépítésénél nem gondoltak a városok mint vidéki fogyasztó és kulturális központok tervezett fejlesztésére. Minden törekvés Budapest nagyvárosi létét célozta és a tulerószakolt centralizáció a vidéki városok egyengülését eredményezte. (Helyeslés.) Ezenfelül még az állam évről évre újabb állami adminisztratív teendők ellátására kötelezte a városokat, anélkül, hogy ezért bármiféle rekompenzációban részesítette volna, holott a vármegyék ugyanazon funkciók ellátásáért jelentékeny állami segélyben részesülnek. Kivonatja, hogy a városok a regálé megváltásánál milyen sérelmet szenvedtek s dacára annak, hogy törvénybe iktatták a városok pénzügyi helyzeteinek törvényhozásai uton való rendezésének szükségességét — sőt a törvény ezt városi határidőhöz köthette, — ez a mai napig sem történt meg. (Ugy van!) Sürgeti a bor, bus és szeszfogyasztási adéknak a városok részére mielőbbi atengedését, mert a folyton növekedő költséggel dolgozó és küzködő városok helyzete ma már tarthatatlan. Sürgeti az iskolák államosítását nemzeti szempontból és azért is, hogy a városok — államosítás esetén — jelentékeny kiadástól szabaduljanak meg. Kívánatosnak mondja a rendőrség államosítását. Anomáliának deklarálja azt a körülményt, hogy uincsvárosi törvényünk, hanem egy ugyanazon törvény intézkedik a vármegyei és városi törvényhatóságokról, a különbség csak az, hogy az „alispán“ után zárjel között ott van a „polgármester“ szó, holott a városok technikai, higiénikus és kulturális berendezkedése egész más természetű, mint a vármegyéké. S míg a város, a törvényhatóság és község is egy személyben, addig a vármegye legelőbb esetben másodfokú hatóság a községekkel szemben. Sürgeti a városi törvény mielőbbi létesítését. Végül rendezni kívánja a városi tisztviselők fizetését is a vármegyei tisztviselők arányában. (Általános helyeslés)

(A haragos Suplító.)

Suplito Ferenc magyarul beszél a költségvetés ellen. Tiltakozik a kormányhoz Horvátországban szemben tanúsított eljárása ellen.

Szünet után

Suplito Ferenc folytatja beszédét és felolvassa azon táviratot, amelyet harmadfél évvel ezelőtt **Kossuth Ferenc** küldött a horvát pol-

itikusoknak, amely táviratban benne volt ez a kifejezés is: A zsarnokság szétválasztott, a szabadság egyesíteni fog bennünket. A jövődőlés nem teljesedett be, mert a szabadságotól még annyit sem kaptak a horvátok, amennyit a kiegyezés biztosított nekik. Wekerle a horvátországi választások előtt nagy hangon azt mondotta, hogy Rauch báró új pártot fog alkotni és elfogja röpdörni a koalíciót. Kérdi, hol vannak ezek az elpöpdört politikusok. A társadalomnak mindenütt vannak hulladéka, a volt nemzeti pártból is akadtak, akik Rauch bárót képesek voltak támogatni.

Wekerle Sándor miniszterelnök: És már mégis sok, a társadalom hulladéka!

Elnök a szónokot rendre utasítja.

Suplito hosszasan beszélt ezután Rauch báró horvát bánról. A magyar képviselőház többsége, úgy mond, helyesli a mai horvát politikát, sőt még ridegebb eljárást követelnek. Bármiféle erőszakot tapasztalnak is Horvátországban, de jogukat fel nem adják. A költségvetést nem fogadja el.

Ezután az elnök megállapítja a naprendet.

Hoffmann O. tó javasolja, hogy holnap a gazdasági bizottságnak a horvát gyorsírók alkalmazására vonatkozó javaslatát tegyék napirendre.

A Ház az elnök napirendi javaslatát fogadja el.

A városi tisztviselők összeférhetlensége.

A jogügyi bizottság állásfoglalása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 8.

Megírtuk, hogy az áprilisban tartott törvényhatósági bizottsági közgyűlés utasította a tanácsot, hogy tegyen előterjesztést a legközelebbi közgyűlésnek a városi tisztviselők összeférhetlensége ügyében. A tanács a jogügyi bizottságot szólította fel véleményadásra, még pedig azért, mert a tanács tagjai közül heten foglalnak el olyan állásokat vállalatoknál, részvénytársaságoknál és takarékpénztáraknál, melyek a várossal összeköttetésben vannak.

A jogügyi bizottság ma délután foglalkozott a kérdéssel. Az előadói tisztet **Steinhardt Mór dr. tb.** főügyész látta el, aki az alább közölt, érdekes véleményt terjesztette elő:

Ami mindenképp a város polgármesterének azon jelentését illeti, hogy ő a „Nagyikinda—aradi helyiérdekű vasút részvénytársaság“ igazgatósági tagja, ezen állás tekintetében nemcsak hogy összeférhetlenség nem forog fenn, hanem épen ellenkezőleg, az említett vasut előzékenységből Aradvárosával szemben, mely város 120.000 koronával van a vasutnál érdekelve, választotta meg igazgatósága tagjává a város polgármesterét, a mint ezt 25 évvel ezelőtt az Arad-körösvölgyi vasut is tette, n időn **Salacz Gyula** polgármestert választotta meg igazgatójává. Igen fontos városi érdekek egyenesen megkivánják, hogy a város polgármesterének döntő szava legyen az említett vasutársaság ügyében és azért kívánatos, hogy a polgármester az említett állást megtartsa.

Nemli tekintetben hasonló eset forog fenn **Löcs Rózsó** gazdasági tanácsnok tekintetében, aki az Aradnegyaji motorvasut r-társulatnál az elnökgazgatói állást tölti be. Arad város ezen vasutnál is nagy összeggel van érdekelve, ezen közlekedési vállalat is hivatva van a város érdekeit szelgálni és a város gazdasági tanácsnok, mint a város vonatkozó érdekelnek hivatott ismerője és őre bizonyára fel is használja az említett társulatnál elfoglalt előző állását arra, hogy a társulatnak és a városnak különben sem ellentétes érdekeit teljes összhangba hozza s ömözditse.

A gazdasági tanácsnoknak említett állása kü önben sem foglalja el a tanácsnok idejét oly mérvben, hogy ebből a hivatali ügymenetre bármily csekély hátrány is eredhetne, a kormányrendeletben említett többi, az érdekeltséget megállapító, a hivatali állás tekintélye illetve a közérdeket sérelmező körülmények pe-

likum képes mulatni, kacagni. Egy mindenképp szavanyhó ismerősöm ői halottam, hogy egy, a mellette ülő fiatal hölgy, **Kugler** cuorkába fogadott egy udvarias gentlemanel, hogy a cigányok közül melyik kerül bitófára?

Méltán fogja el a harag minden jobb érzesű ember lelkét, mikor látni kénytelen, hogy ártatlan áldozatok emlékéen s emberek, mondjuk, bűnös, de mégis a halál előtt álló, bíóval küzködő emberek végvonaglásán, világos ruhás hölgyek és udvarlók gyönyörködnek. Az érdeklődésnek ekkora fok határozottan betegségre s az idegek elfajulására mutat. Az erköcsprédikálás a legunalmasabb dolog a világn s a tárgyaláson jelen volt, vagy odajáró hölgyek méltan mondatják: mi jogon avatkozik valaki az ő dolgukba, mulatságukba? Alig tudok rá egyebet felelni, mint a szánalom és részvét jogán. Sajnálom ezt az asszonyt, ki nem képes levetni masképén eltölteni, szívét, lelkét másképp szórakoztatni, mint a beteges szenzáció kereséssel. És sajnálom a komoly, törekvő, igazán emberré válni készülő hölgyeket; mert ötven feminista szónoklat, melyben éretségüket, emberi jogukat hirdetik, nem használ nekik annyit, mint a mennyit árt egyetlen egy jókedvű, sük idővel rendező elegáns hölgy, aki a dandosi cigányok tárgyalását tartja legalkalmasabb helynek új toalettlje és kalapja bemutatására.

dig egyáltalán nem forognak fenn és így véleményem szerint ez idő szerint a gazdasági tanácsnoknak megengedhető hogy, említett állását megtarthassa.

Magától értetődik azonban, hogy az itt kifejtettek csak a jelenleg fennforgó körülményekre vonatkoznak. Azon nem várt esetre, ha a jövőben bármikor a város érdekei szembe kerülnek azon társulat érdekeivel, mely társulat ügyeinek intézésére a gazdasági tanácsnok elnökgazgatói állásánál fogva döntő befolyást gyakorolni hivatva van, az esetre igenis beállna az ez idő szerint fenn nem forgó érdekelttség és ez alapon való összeférhetetlenség. Ennek beállta esetében természetesen nem lenne a városi tisztviselőnek továbbra megengedhető az említett állás megtartása. De a míg ilyen eset be nem következik — és a legnagyobb valószínűség szerint ilyen bekövetkezni nem fog — nem forog fenn arra nézve ok és indok, hogy a gazdasági tanácsnok az említett állás megtartásától eltiltassék.

Kádas Kálmán főjegyző az aradi villágitási és erőátviteli részvénytársaságnak (légszergyárnak) és Jegessy Karoly dr. alügyész, tb. főügyész az Aradi Villamosági Részvénytársaságnál a felügyelő-bizottságnak tagja. A két tisztviselő állásai azonos elbírálás alá esve, azokkal együttesen foglalkozom.

Mindkét társulat a közvilágítás tekintetében szerződéses viszonyban áll ugyan a várossal, de egyfelől a két vállalat üzlete sem a várossal, sem az illető tisztviselő rendes hivatalos ügykörében előforduló ügyekkel oly összeköttetésben nincsen, hogy a tisztviselő a hivatali ügyköréhez tartozó teendők és ügyek ellátása tekintetében érdekelttség miatt akadályozva lenne, másfelől a felügyelő bizottság — melynek az illető tisztviselők a tagjai — törvényről fogva a részvénytársaság ügyeinek vezetésébe és intézésébe be nem folyik, hanem törvényes ellenőrző közeg, melynek feladata tulajdonképpen állami feladat és sok haladottabb fejlődésű államban tényleg az állam által is gyakoroltatik, t. i. felelőse arra, hogy a társaság kereskedelmi könyvelése és pénzkezelése a törvénynek megfelelő legyen. Közvetlen érdekelttség esete tehát egyáltalán fenn nem foroghat. Miután továbbá az említett felügyelő bizottsági tagsági állás a tisztviselő idejét nem foglalja el oly mérvben, hogy ebből a hivatali ügymenetre a legcsakélyebb hátrány is eredhetne és az említett vállalatok szervezete vagy működésének iránya nem sárja ki azt, hogy az azok feletti felügyelet gyakorlásában a város tisztviselői a hivatalos állás tekintélyének, az állam érdekeinek avagy a közérdek sérelme nélkül részt vehessenek, véleményem szerint az említett tisztviselőknél ezen állásuk megtartatása megengedhető.

Miután azonban az illető vállalatokkal kötött szerződések szerint a várost bizonyos idő múlva megváltási illetve háramlási jog fogja megilletni és nincs kizárva, hogy ezen jogok érvényesítése tekintetében a város és az említett vállalatok között per támadna, jóllehet a fenn kifejtettek szerint a város nevezett tisztviselői mint felügyelő bizottsági tagok akkor sem befolyásolhatnák semmi tekintetben a peressé vált kérdés kialakulását vagy eldöntését, mégis a látszatnak is elkerülése és a város lakosságának legmesszebb menő megnyugtataása szempontjából ki volna köthető, hogy a nevezett városi tisztviselők említett felügyelő bizottsági tagságukat csak addig tarthassák meg, míg a város és az illető vállalat között a várost megillető háramlási illetve megváltási jog érvényesítése tekintetében akár a város, akár a vállalat részéről per folyamatba nem lépnek.

Sartol Domokos, városi rendőrőkeplány, az Aradi Első Takarékpénztár Rt.-nak elnöke, az Aradmegyei Takarékpénztár Rt. felügyelő bizottságának és az Arad-csanádi Gazdasági Takarékpénztár Rt. választmányának tagja; Reichner Károly, tiszt főügyész, az Aradi Takarékos és Segélyegylet elnöke, végre Zubor Andor, városi aljegyző, az Aradi rendőrség és tűzörség nyugdíjpótló és segélyző egyesületének vezérigazgatója és a Neptun Marosfürdő Rt. igazgatója.

Miután ezen felsorolt mellékfoglalkozásként tekinthető állások az illető tisztviselők idejét nem foglalják el oly mérvben, hogy ebből a hivatali ügymenetre a legcsakélyebb hátrány is eredhetne, továbbá a felsorolt pénzintézetek,

vállalatok és intézmények ügyei a várossal semmiféle szerződéses viszonyban nincsenek. végre az illető állások betöltése sem a hivatali állás tekintélyének nem árt, sem az állam érdekeibe illetve a közérdekbe nem ütközik, véleményem szerint a nevezett városi tisztviselőknél megengedhető, hogy az említett állásokat továbbra megtarthassák.

A jogügyi bizottság vita nélkül magáévá tette Steinhardt dr. érvelését és ilyen értelemben tesz javaslatot a jövő szerdán megtartandó közgyűlésnek is.

Majd a nyáron...

Andrássy a dunántúli aratóforrongásról.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Arad, május 8

Irtunk ma arról, hogy a Dunántul már megindult az aratók szervezése és ott a nyáron valószínűleg veszedelmes forrongásban tör ki a nép. A néppárt köréből elterjedt hírek szerint valami Szemere Kálmán nevű szociálista agitátor izgató nyomtatványokat terjeszt és bujtogatja a népet.

Ebben az ügyben ma Nyáry Béla néppárti képviselő az alábbi sürgős interpellációt jegyezte be és mondta el a képviselőházban.

Ügyész ur, végezze kötelességét!

1. Van-e tudomása a belügyminiszter urnak arról, hogy Szemere Kálmán nevű budapesti lakos Tolnamegyének különösen dombóvári járásában a földművesosztályt a tulajdonjog intézménye, a birtokos-, bérlő- és papi osztály ellen izgatja?

2. Van-e tudomása a belügyminiszter urnak arról, hogy a dombóvári járás mint egy öten községében „Dombóvárvidéki“ szabadgazdák egyesülete cínén egyesületeket alakítottak anélkül, hogy az alapszabályokat a kormányhoz jóváhagyás végett felterjesztették volna?

3. Igaz-e az, hogy a belügyminiszter ur a járási főszolgabírónak Szemere Kálmán kiállítására vonatkozó rendeletét hatályon kívül helyezte és ez által lehetővé tette Szemere Kálmánnak azt, hogy kormány támogatásra hivatkozva izgatásait folytathassa?

4. Hajlandó-e olyan közigazgatási intézkedéseket fogantatni, amelyek a felizgatott földművesosztály lecsendesítésére alkalmasak?

5. Van-e tudomása az igazságügyi miniszter urnak arról, hogy Szemere Kálmán nevű budapesti lakos aláírásával oly tartalmu plakátokat osztottak szét Tolnamegye dombóvári járásában, amelyek a földműves osztályt a tulajdonjog intézménye, a birtokos, bérlő és papi osztály ellen gyűlöletre izgatni alkalmasak és ha igen, szándékozik-e sürgősen utasítani a királyi ügyészséget arra, hogy a plakátok szerzői ellen a törvényes intézkedéseket tegye?

Andrássy válasza.

A belügyminiszter azonnal felelt.

Andrássy Gyula gróf belügyminiszter szerint Nyáry kissé túlozza a dolgokat. Ő megtett mindemellett minden intézkedést az izgatás megszüntetésére. A csendőrséget szaporították, az ügyészséget pedig felszólították, hogy az izgató iratokat kobozza el és a megtorlástól gondoskodjék. Szemerét már ki is tiltották Tolnamegye területéről.

A Ház a választ tudomásul vette.

A nemzetközilek a sztrájkról.

A nemzetközi szociáldemokraták egyik vezető embere kijelentette, hogy az aratósztrájk készülőfélben lévő kitöréséért csak annyit tud-

nak, hogy a munkásság körében igen izgatott a hangulat. E tárgyban különben legközelebb határoz a szociáldemokrata párt vezetősége s ettől a határozattól teszik függővé a helycsoportok is magatartásukat, habár nincs kizárva az sem, hogy egyes községek a központi határozat ellenére cselekedzenek. Hogy milyen irányban dönt a pártvezetőség nem tudja s még a körülményekből sem mer itélni. Szemere Kálmán őt sem ismerik, ezzel soha összeköttetésben nem voltak. Megemlíti, hogy számos olyan ember van Magyarországon, akit a maga erejében bizakodva igyekszik egy országos mozgalom megindításán, de természetesen eredménytelenül. A tulajdoni mozgalomnak nem tulajdoni nagyobb jelenléte, de félt, hogy a munkásság elkeseredése ebből a parányi mozgalomból is országokat rengető dolgokat csinál ki.

Az aradi országos kiállítás.

A pécsi mintára. — Összeül a nagy-bizottság.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 8.

Országos jelentőségű akció megindításával foglalkoznak ismét az aradi körök, melyek a város törvényhatósági, gazdasági életét vannak hivatva vezetni. Ismét aktuálissá vált az a gondolat, hogy a vashidak építésének befejeztével, az Óvartérnek a Palóczy-féle tervek alapján való rendezése is egy időpontra essék s ez a két nagy horderejű városrendezési momentum azzal koronáztassék be, hogy 1911-ben Aradon országos kiállítás keretében mutakozzék be a magyar mezőgazdaságnak, iparnak, kereskedelemnek, művészetnek, szóval valamennyi természeti ágának legutolsó fejlődési fokozata.

A városrendezési bizottságban ezidőtől körülbelül egy esztendővel, épen az óvár tér rendezési munkálatainak kapcsán, vetette fel Lócs Részó gazdasági tanácsos az aradi országos kiállítás eszméjét. Az eszme érelődött s ma ismét felszínre van.

Az alapgondolat, melyet egy, a jövő héten összeülő bizottság fog újra diszkusszió tárgyává tenni, arra irányul első sorban, hogy Aradra kívülről hozzon életet, jövedelmet, forgalmat. A belső termelés évek óta nem fokozódik s Arad lakossága ugyisólván saját zsírját emésztli. A másik pozitív cél, a mit a város vezetősége a kiállítás rendezésével el akar érni, az, hogy az Óvár tér rendezésére fordítandó óriási összegek valami reális módon rekompensálódjanak.

Mint értesülünk, a kiállítás területét a Palóczy-féle tervek alapján rendezendő Óvár-tér van kiszemelve. A rendezés költségei a tér parcellázása után eladott telkek árából részben megtérül. A telkek ára ugyanis utcák nyitása, csatornázás, világítás következtében emelkedik s az így értékesíthető területek ára lesz akkora, hogy Palóczy ideális rendezési eszméje egyidőben és egyszerre lesz megvalósítható. Ha a kiállítás valóvá válik, akkor azok a nagyarányu parkok és terek is bekerlíthetők már a közeljövőben, melyeket a lángelméjű városrendező művész oda kontemplált.

Természetes, hogy ma még korai volna a részletekkel foglalkozni, amelyek csak mint rapszodikus gondolatok élnek a tervezők lelkében. Mint említettük, a jövő héten összeülő bizottság, melyben Arad egész társadalma képviselve lesz, mindenekellett azt fogja mérlegelni, vajjon az országos méretekben tervezett kiállítás úgy reálizálható-e, hogy az erkölcsi és anyagi eredménnyel járó legyen. A tervezők

ugyanis a pécsi kiállításra hivatkoznak s annak sikere lebeg szemük előtt. Másodsorban azt a kérdést döntik el, vajjon a pécsi kiállítás óta a magyar mezőgazdaság, ipar és kereskedelem haladt-e akkorát, hogy azt egy kiállítás keretében érdemes bemutatni az országnak. Mert az általános felfogás és közhangulat eléggé indokolt sajnálással fogadja, a sok kudarc után, az országos jellegű kiállítások gondolatát is. Az aradi országos kiállítás rendezői azt hiszik, hogy nemcsak a város társadalmának, hanem a kormánynak támogatását is sikerül megnyerniök a kiállítás megvalósításához. Az összes tényezők egyértelmű helyeslése nélkül nem szándékoznak a kérdéssel még általánosságban sem foglalkozni.

A bizottság tagjainak névsorát most állítják össze és a sajtó útján fogják tudtára adni az értekezletre meghívandóknak a tárgyalások kezdetének idejét.

A dánosi bünpör.

Kihallgatták Pistát is.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 8.

Az utóbbi napokban lankadt az a nagy érdeklődés, melylyel a közönség a pör tárgyalását eleinte kísérte, két nap óta azonban újra akkora tömeg gyűlt egybe a megyeháza közgyűlési termében, hogy még az előszobában és a folyosókon is szorongtak az emberek. A nap hőse már nem a híres Tuta; a közfigyelem Murzsa és a Pista felé fordult. Ma a fiatalabbik, a Pista került sorra. Éleseszű, nyílt tekintetű gyerek. Az elnök kérdésére, hogy mi lesz belőle, bátran feleli:

— Kárpitós leszek. Kosárfonó akartam lenni, de meggondoltam.

Érdekes az államrendőrség egyik detektívjének a nyilatkozata:

— Amióta ezek a gyermekmenhelyen vannak, csodálatos módon kifejlődött az intelligenciájuk. Mikor én faggattam őket a szentkirályi pusztán, olyanok voltak, mint a vadállatok.

A vádlottak nincsenek a teremben. Hogy közbeszólásaikkal ne zavarják a tárgyalást s hogy vallomásaikban ne befolyásolhassák a kis gyerekeket, kivezettette őket az elnök. Pista nem olyan okos, mint Murzsa. Nehezen ad összefüggő választ a gyerek. Összekavarja az eseményeket. Ilyenkor a Murzsa közbeszól és kijavítja az öccse vallomását.

Két revolver.

Az elnök fél tízkor nyitja meg a tárgyalást. Folytatják Murzsa kihallgatását.

Velgelsberg dr. védő: Hány revolver volt nálatok, mikor Dános felé mentetek?

— Kettő.

— Kinél volt?

— A Tutánál az egyik, a tizenkettes, a másik a Bajkánál volt, de ez rossz volt, nem lehetett vele lőni.

Lakatos Pista,

a másik cigánygyerek kihallgatása következett.

— Ismered a vádlott cigányokat?

— Igen.

— Vannak rokonaid közöttük?

— Luterna, Tuta és a Márton a testvéreim a Lulugya az édesanyám.

— Figyelmeztetlek, hogy nem kell vallanod, mondhatod, hogy nem akarsz vallani.

— Igen, akarok!

— Hol születted?

— Tolnamegyében.

— Hol kereszteltek meg?

— Keresztiesen.

— Milyen vallásu vagy?

— Katolikus.

— Milyen templomban kereszteltek?

— Katolikusban.

— Másképpen is hívnak téged?

— Jutinának.

— A mult télen hol voltatok?

— Egerszalókon.

— Kik voltak ott?

Pista felsorolja azoknak a nevét, akik ott voltak, közben össze is zavarodik, mert az elnök siettetli.

— Miből éltetek Egerszalókon?

— Hát hoztak az asszonyok hol csirkét, hol libát.

— Meddig voltatok ott?

— Sokáig, talán tavaszig is.

A Mari lova.

— Hát azt láttad, mikor a Kolompár Mari lovát elvették?

— Igen. Kifogtuk a kecsiből a lovat, aztán elvettük.

— Megverték Kolompár Marit?

— Nem. Nem bántották.

— Hát nem hágtak a nyakára? O azt mondja.

— Nem igaz.

— Aztán mi történt a lóval?

— Agyonütötték a csendérek.

— Aztán miért?

— Mert rühes volt. A Páró kapott érte öt pengőt.

— Miért a Páró?

— Mert ő vette el a Kolompár Maritól, hát az övé volt.

— Több lovatok nem volt?

— De volt kettő.

— Kié volt?

— A Sztojka Bajkáié.

— Honnan mentetek Gyöngyösrre?

— Mátyáspusztáról. Ott voltunk az erdőszélen egész nap.

— Kik voltak ott?

— A Páró, a Tuta, a Jani, a Bajka, a Dolár, a Luterna, a Csoroszlya, a Marcsa. Az volt az oka mindennek. Ha ő nem lett volna, akkor nem történt volna Dánoson a dolog.

Aprópénz, papírpénz.

— Hát mi történt Gyónon?

— Megverték egy öreg asszonyt, egy embert meg egy fiatal asszonyt, aztán hoztak öt forintot.

— Ezt ki gondolta ki?

— A Marcsa.

— Dánosra kik mentek?

— János, Kuna, Dola, Tuta, Marcsa, a Luterna, Csoroszlya meg a Murzsa.

— Ki mondta, hogy menjetek Dánosra?

— A Marcsa.

— Mit hozatok Dánosról?

— Kendőket, meg sok pénzt.

— Mennyit?

— Azt nem tudom, mert nem tudok olvasni. De sok volt. Aprópénz, meg aranyak, meg bankók.

— Hát aztán mit csináltak?

— Egy ákácson elásták a pénzt.

— Kicsoda?

— A Luterna, a Csoroszlya, meg az én mamám.

— Előbb nem csináltak a pénzzel semmit?

— De igen. A Bihar megmosta, aztán késszel vakarta. Aztán elvitték a csendérek a Bihar. Nekem köllött volna vigyáznom, hogy gyűnnek e a csendérek, de én azt néztem, hogy hová rejtették az asszonyok a pénzt.

— Hát igaz minden, amit itt elmondottál?

— Igen.

— Mondta néked valaki, hogy itt mit kell mondanod?

— Nem; senki.

— Hogy Dánoson mi történt, azt nem mondták el neked?

— Nem.

— Mit hoztak Dánosról a férfiak?

— Egy órát láttam a Dolánál, egy revolvert a Párnónál, meg függőket a Marcsánál. Olyan zöld kő volt benne.

Megpörkölt bankók.

Aztán elmondja rendre a cigányoknál talált bünjeleket.

— Megismered azt az órát, amelyet a csendőrök Párnótól vettek el?

— Igen.

— Pisztolyokat nem láttál?

— De láttam. Az egyik nagy volt, a másik fényes, a Bajkáié. A másik a Tutáié. Láttam náluk sokszor.

— Mióta vagy Kecskeméten, a menhelyen?

— Három hónapja.

— Tanulsz ott valamit?

— Irni olvasni, meg számolni, meg kosarat fenni. Jó dolgunk van.

Ezután az ügyész és a védők intéznek kérdéseket a purdéhoz.

Többek között azt mondja Pista:

— A cigányok között az a szokás, hogy aki megmondja az igazat, azt megölik, aztán eldobják az erdőben.

— Megtörtént ez már sokszor?

— Meg bizony.

— Hát ez a bankó hol pörkölődött meg?

— Mikor szárogatták a tűznél, akkor megpörkölődött.

Megismeri sorban a rongyokat, amelyekbe az asszonyok a pénzt csavargatták.

Pista nem fáradt.

Az ügyész: A vizsgálóbírónak azt mondtad, hogy a rablott pénzt két helyen elástátok. Máshol az anyádét, máshol a Mártonét. Az anyád pénzét máig se találták meg. Az a pénz még máig is a szentkirályi pusztán van elásva. Meg tudnád mutatni ezt a helyet?

— Nem. Már elfelejtettem, hogy hol van.

— Csak az anyád tudja, hogy hol van?

— Igen.

Az elnök: A gyermek már fáradt lehet. Felfüggesztem az ülést, hogy addig kipihenhesse magát.

Pista: Nem vagyok én fáradt.

Az elnök mindamellettt tíz perc szünetet ad.

Marcsa az oka.

Szünet után újra Pistát faggatják.

Az ügyész a pénz feltalálásának a körülményeit kérdezi tőle, mire a gyerek pontosan, részletesen elmondta, hogy az öreg cigányasszonnyal, meg a csendőrmesterrel hogyan találták meg a pénzt.

A védők kérdéseket intéznek a Pistához.

— Nem akartak az emberek Dánosra menni?

— Nem, Marcsa mondta, hogy menjenek, mert nem volt pénze, aztán kellett neki, mert a férje Vácson volt elzárva. Ő az oka mindennek.

Kihallgatták még Kolompár János, egy tízennegy éves cigánygyereket, aki hasonlóképpen vallott, mint a többi Kolompár fiu. A tárgyalást ezután holnapra halasztották.

Mit írjunk?

*

Jelenet a szerkesztőségben.

(Szereplő személyek: a szerkesztő és a munkatársak kara. Történik ma és mindennap, a mikor szüken mérlik a szenzációkat.)

A munkatárs: És most mit fogunk csinálni? Mert a Polónyi-ügyhöz nekem nincs több szavam. Az utolsó tintacsöpp is kiszáradt tollamból, valamint zug, kavargó az agyam.

A szerkesztő: Még ki lehet szorítani belőle egy cikkesköt. Például egy pikáns apróságot a multjából, felidézni a Schönbergernével történt páros jelenetét.

A munkatárs: Hogyne, hogy sajtópört kapjak a nyakamba. Vagy hogy meg kelljen verekednem vele. Hogy végkép rehabilitáljam?

A szerkesztő: Akkor hát nincs más mód, elő kell venni *Tutát* vagy *Murzsát*. Ujból napirendre kell tűzni. Meg kell írni, hogy századok óta nem volt ilyen borzalmas gyilkosság s hogy ez a Tuta vagy Murzsa, az ő naturalizmusával ennivaló gyerekek, a pesti nők kedvence s nagyobb hatás mellett beszél, akármint *Nyárai Antal* az Ordögben.

A munkatárs: De hiszen ezek a dánosok már a sarki hordárt sem érdeklik. Fogadni mernék, hogy a publikum már egészen megfélemedezett róluk.

A szerkesztő: Téved öregem. Kérdezze meg csak a pesti asszonyokat, akik a világot sem tágitanak *Tutától*.

A munkatárs: De a végtelenségig csak nem facsarhatjuk ezt a kis gyilkossági esetet. Elvégre nem is bizonyos . . .

A szerkesztő: A végtelenségig nem, csak az akasztófaig. Ez lesz aztán az igazi szenzáció. Bizonyára viccelni fognak a cigányok. Aranyos bonhemiával mennek az akasztófa alá. Aligha nem azt fogják mondani, hogy ez a hét ugyan jól kezdődik.

A munkatárs (aki alanyi költő is): Talán inkább *Kállay Jolánról* írjunk valami pletykafélét. Én már ki is találtam egy jó formát, olyan commerce esevegésfélét. Kétféle reklám és a primadonnák sem sértődnek meg a favorizálás miatt. Ime, leteszem a ház asztalára:

Egy nap *Kállay Jolán* életéből

Kállay Jolán, miután délután két órakor a *Vojtek* és *Weisz* drogériából vásárolt divatos francia parfümmel telelocsolta toalettjét, megigazgatta fekete fűrtjeit, amelyeket Arad legelső fésülönője fésült hullámosra. Miután a *Horvát József* által épített masszív és századokra szóló épületből kilépett, végig sétált az *Andrássy-tér* aszfaltján, amelyről *Virágh Lajos* főmérnök állította ki a hatósági bizonyítványt. Első útja *Reiner S. Sándor* kereskedő végeladósos fiújához vezetett, ahol a művész az ő szájánál fejezte ki a fölött, hogy a cég Nagyváradra költözik. Miután a művész az egész csomó árut vásárolt — volna, hogy balkáni útjára ellássa magát, telefonált a *Rubinstein* szállító cégnek, hogy vitesse haza azokat a holmikat, amelyeket *Kállay Jolán* vásárolni — akart s helyezték el a *Lengyel Lőrinc*től vásárolt matt szekrénybe. A művész ezután a korszóra ment, ahol magához intette a kilences számú gummirádlert és kocsiárára ült. A főszállásnál gondosan vigyázott arra, hogy a selyem ruha fölfogása közben kivillanjon a *Bárony Andor* cégnél vásárolt selyem harisnyája. A kocsiázás egész estig tartott. Este a primadonna a Központi éttermében elköltötte pompás, *Andrényi-féle* pezsgóval gazdagított vacsoráját, amely éjfélig tartott. Innen a kávéházba ment és jókedvvel hallgatta *Almay Laci* bandájának játékát.

A továbbiakat nem írhatom le, ha nem akarom magamat annak kitenni, hogy a *Köller János* kir. táblabíró elnöklete alatt tárgyaló

aradi büntető törvényszék a btkv. 258. szakaszába ütköző nyilvános rágalmozás miatt elítéljen.

*

Midőn kitűnő munkatársunk ezt a művecskéjét letette a szerkesztő asztalára, a munkatársak kara torkaszakadtából kiáltotta: Zseniális! Oriási! Munkatársunk pusztá hálából is, de a jó koszt miatt is meginvitálta kollégáit a Fehér Kereszt vendéglőbe, ahol ezek az ünneplés örve alatt néhány körmei veretű koronát pumpoltak ki tőle. A szerkesztő azonban nem mulasztotta el a köteles gondosságot és telefonált *Oppe Péter* jóhírű szanatóriumába és hidegvizgyógyintézetébe, ahol tudvalevően sikerrel gyógyítják az öreg *Paral Lizit*.

A főreáliskola új épülete.

A Mittelman-féle telekre kerül.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 8.

Az Aradon építendő új főreáliskola ügyében — mint már tegnap jeleztük — ma délután a városháza mérnöki hivatalában tanácskozás volt, melyen a közoktatásügyi miniszter megbízásából *Barkóczy Sándor* báró kultuszminiszteri osztálytanácsos, továbbá *Variassy Lajos* polgármester, *Boros Vida* főreáliskolai igazgató, *Burián János* főgimnáziumi igazgató, *Virágh Lajos* főmérnök és *Kovács Vince* iskola-felügyelő vettek részt.

E tanácskozáson sorra vették azokat a telkeket, amelyekeken tegnap helyszíni szemlét tartottak abból a célból, hogy az építendő főreáliskola számára a város alkalmas telket szolgáltatson az államnak.

Az *Oravec* féle telek helyzete és nagysága megfelelően ugyan a kívánalmaknak, de annak ármentesítése csak a vashidak elkészülte után, vagyis 1900 év végével lehetséges, ezzel pedig az iskolaépítés ügye halasztást szenvedne. Az a telek, amely a *felsőleányiskola* részére már le van foglalva, nem felel meg a főreáliskola céljainak rossz alakjánál és csakély homlokvonalanál fogva.

A *Kossuth utca* és a holtmaros hid közötti területre nézve, amelyet a város a tervbe vett gyermekkorház céljára engedett át, ugyanez a kifogása volt a bizottságnak. A *Kossuth utcai városi fiúiskola helye* azért nem felel meg a célnak, mert a palota két oldalt is házak közé lenne beékelve.

A *Béla-tér* mind a négy oldalról erős forgalmu közlekedési utakkal van körül véve, miért is az erős kocsizörgés és lárma az előadásokra savorólóg hatna.

A bizottság ezeknél fogva a mellett foglalt állást — és ezt jegyzőkönyvbe is vette, — hogy a főreáliskola céljaira a volt *Mittelman-féle szeszgyártelep telkéből* volna kihasítandó egy megfelelő terület, még pedig úgy, hogy annak a *Béla-téri* homlokzata *száztíz méter*, területe pedig 3074 négyzetöl lenne. A gyártelep nyugati oldalán fekvő 404 négyzetölnyi lóherés szinte az iskolatelekhez volna csatolandó.

Barkóczy Sándor báró kultuszminiszteri osztálytanácsos kijelentette munkatársunk előtt, hogy a *Mittelman-féle* telek déli oldalát tartja legalkalmasabbnak a főreáliskola számára az említettek kivül azért is, mert a középiskolák régóta tervezett egységesítése valószínűleg már a közeli jövőben törvénybe lesz iktatva és így ha erre a telekre kerül a főreáliskola épülete, később az egységesítés után a város két

fokuszában lesz két egyenlő képesítésű középiskola. Mindezekre való tekintettel ő csakis *ezt a telket hozza majd javaslatba* *Apponyi Albert* gróf kultuszminiszternek, aki úgy erre nézve, mint általában az egész ügyre vonatkozólag, a maga számára tartotta fenn a döntést.

A kiválasztott telek ügyében alkalmunk volt beszélgetni *Nachtnébel Odön* főmérnökkel, aki a *Mittelman-féle* telek helyett a *Béla-téri* tartja alkalmasnak. Egy közgyűlési határozat szerint ugyancs a *Mittelman-féle* telket egy utcával fogja kettészelni a város. Valószínűnek tartjuk azonban, hogy ezt a határozatot épen a reáliskola palotájára való tekintettel a város most módosítani fogja, nehogy az útját állja már a közel jövőben megkezdeni szándékolt építkezésnek.

Elzüllött gavallér.

Elítelt ujaradi váltóhamisító.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 8.

Nem a vádlottak padja volt annak az életpályának a célja, amely pálya egy szomorú ballépése ma az igazságszolgáltatás sorompól elé került. Az életbe szép reményekkel indult ifju hajótörést szenvedett az ezer veszéllyel fenyegető forgatagban, a könnyelműség, erkölcsi gyengeség megtántorította; váltót hamisított és börtönbe került.

Fixmer János, egy köztisztviselőben álló, vagyonos ujaradi család gyermeke. A 33 éves embert még csak néhány év előtt nagyon jól ismerték Aradon, ahol nagy lábon élt, pazarlóan költekezett. A könnyelmű passziók *Fixmert* hatalmukba kerítették, bűnre csábították s rövidesen mint közönséges kerékpártolvajt látjuk viszont az angolszabású világfit. Kiseb-nagyobb lopások, szélhámosságok jelezték útját. Apja, egy gazdag ujaradi malomtulajdonos, többször kíségette a könnyelmű fiút, rendezte, elsimitotta kisdéd kriminális ügyeit, sőt állást is szerzett neki az államvasutaknál. Egy ideig mint állomásfelügyelő dolgozott *Alvincen*, de a javulás csak látszólagos volt. Az urhatnamság mételye teljesen hatalmába kerítette a gyenge embert. Elmaradozott hivatalából, egész heteken át dorbézolt, hanyag és megbíshatalan lett, úgy, hogy el kellett bocsátani a hivatalból. Edesatyja ekkor házába fogadta, mert hitte, hogy a fiu a malomban lesz alkalmazható. Egy ideig otthon lézengett, de a rossz természet csakhamar ujából kiűtött rajta. Kerékpárlopásra adta magát, majd pedig váltót hamisított.

Nővérének, *Drahocskay Rezső* aradi vasuti hivatalnok nejeinek, továbbá sógorának, *Drahocskay Rezsőnek* és egy *Hajdu János* nevű aradi lakosnak nevét ráírta egy háromszáz koronás váltóra s azt egy ujaradi pénzügyésznél leszámitoltatta. Ezen a pénzen aztán kismökött Amerikába. A hamisítás természetesen mihamarabb kiderült és a hatóság, a temesvári királyi törvényszék 1905. év folyamán kiadta ellene a körözés levelet.

A szélhámos két évi távollét után, a múlt hónapban visszajött. Egyenesen szüleit kerestél, abban a reményben, hogy azok rendezték már a váltóügyet. Husvét előtti nap átrándult Aradra, ahol egy *Haltéri* korcsmába tért be. Ez volt a veszte. Egy detektiv felismerte és bekísérte a főkapitányságra. *Fixmer* eleinte tagadni próbált, de csakhamar megtört és megadta magát. A váltóhamisítás a temesvári törvényszék területén történt és így *Fixmert* átkísérték a temesvári kir. ügyészség foghá-

zába. A bűnvádi eljárás során a temesvári ügyészség vádat emelt Fixner ellen a btkv. 401. §-ába ütköző magánokirathamisítás bűntette miatt és ma került az ügy főtárgyalásra.

Az elnök kérdésére Fixner János töredelmesen bevallotta bűnét. Azért hamisította a váltót, hogy a pénzzel Amerikába menjen, a hol új, tisztességes életet akart kezdeni. Az újvilágban azonban beteg lett, nem volt munkája s kénytelen volt hazajönni. Ő azt hitte, hogy szülei azt a váltót már régen kifizették.

A bizonyítási eljárás során a váltón szereplők esküvel erősítették, hogy ők nem irták alá a váltót. A törvényszék az elzúllott gavaléri a btkv. 401. §-ába ütköző bűncselekmény miatt, de a 92. § alkalmazásával hat hónapi börtönrre ítélte.

Az ítéletben a felek mind megnyugodtak és így az azonnal jogerőre emelkedett.

Az ezredorvos özvegye.

Egy urinő gondnokság alatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 8

Többször megírtuk, hogy özvegy Téglássy Gábornét, egy aradi ezredorvos nyolcvan éves özvegyét a törvényszék gyengeelméjűség miatt gondnokság alá helyezte. Az agg urnő tekintélyes vagyonnal rendelkezik, amely körül a rokonok nagy harcot folytatnak. A bíróság gondnokul az ezredes özvegyének egy közeli rokonát, egy aradi kereskedőt rendelte ki, aki a vagyont teljesen önhatalmúlag kezelte és az asszonyt a lipótmezői tébolydába szállította.

A többi rokonok úgy vélekedtek, hogy az öregasszony gondnoka az ő kárakra visszaél tisztségével és kérvénnyel fordultak a törvényszékhez más gondnok kirendelése iránt. A bíróság a kérelemnek helyt adott, mire a volt gondnok felutazott a fővárosba és zárt kocsi-ban a tébolyda elé hajtatott. Itt úgy mutatkozott be, mint aki még mindig az öreg urnő bíróság kirendelt gondnoka és arra kérte az intézet főorvosát, engedje meg, hogy agg rokonát sétakocsizásra vihesse.

A tébolyda főorvosa gyanútlanul megadta az engedélyt, a kereskedő pedig az öreg asszonyt megszöktette és haza hozta Aradra. A rokonság közbelépésére azonban újból visszavitték a tébolydába, ahol most is tartózkodik. Özv. Téglássy Gáborné a minap az aradi törvényszékhez kérvényt adott be, amelyben a gondnokság alól felmentését kéri.

A bíróság ma Lehmann Viktor dr. kir. törvényszéki bíró előadása alapján foglalkozott az ügygel és az öregasszony elméleti állapotának megvizsgálását rendelte el. Az orvosszakértők véleménye alapján fog a törvényszék a gondnokság alól leendő felmentés ügyében határozni.

SPORT.

+ Országos amateur birkózó verseny az aradi Nyári Színházban május hó 10-én este. Rendeli az Aradi Atletikai Klub.

1772

+ Birkózó verseny. A vasárnap esti birkózó-versenyt rendező Aradi Atletikai Klub ma állította össze a versenybírókat: a következőképpen: Bírók: ifj. Holub József (Mac), Totics Péter dr. (Mac), Csanádi Mór (T. S. E) Versenyfelügyelő: ifj. Vas Gusztáv. Vezető bíró: Mollorisz József Időmérő: Preisinger Béla. Versenyjegyzők: Pataki János, Boros József. Mériológus: Boksan Károly, Ziffer Sándor. Orvos: Borsos Béla dr. A verseny este fél 8 órakor kezdődik a rendes nyári színházi hely-árok mellett. A tiszta jövedelem 10 % a az aradi újságírók segélyalapja javára fordítatik.

A klub tagjai a délelőtti előmérkőzéseket igazoló jegyeik felmutatása mellett díjmentesen nézhetik végig. Míg az esti döntő mérkőzést a színpadról ugyancsak díjmentesen igazoló jegyeik felmutatása mellett.

A fertőben.

*

A budapesti rendőrség letartóztatott két asszonyt, akik több urinőt megszábadítottak a reményteljes állapuktól. Egy ismert zeneszerző ellen pedig vizsgálatot indított leányosbítás miatt.

Az anya bűne.

A főváros bűnös förtelméről ma újból két olyan eset került napvilágra, amelyek elszomorító és megdöbbentő képét nyújtják Budapest romlott erkölcsének.

A budapesti főkapitánysághoz névtelen levélben feljelentés érkezett, amely szörnyű vádakot emelt Paksa Andrásné és Kis Ágostonné fővárosi lakosok ellen. A rendőrség vizsgálatot indított, amelyből kiderült, hogy a két asszony *huszonhat magzatelhajtásban segédkezett*. Paksa-né volt a bűnszerző, a másik asszony ügy-nőke, aki fejenként tíz-husz koronáért szállította az áldozatokat, akik között *uri asszonyok, színésznők, hivatalnoknők, nevelőnők*, leginkább pedig cselédek szerepeltek. Kihallgattak egy huszonkét éves nevelőnőt, aki egy hónappal ezelőtt Kisné műtétének vetette alá magát. A leány töredelmes vallomást tett. Mivel így megállapítást nyert, hogy a feljelentés adatai helyesek, a rendőrség a két bűnös asszonyt *letartóztatva* és elrendelte ellenük a nyomozást.

A másik eset még komorabb világot vet a főváros züllött viszonyaira. *Kerekes Józsefné* a Nagydíófa-utcában lakott és lakása titkos találkozó helye volt szerelmes pároknak, akiket ő hozott össze. Szomszédságában lakik *Schmidt Lászlóné*, akivel jó barátságot tartott. A napokban Kerekesné meglátogatta szomszédnőjét és elmondotta neki, hogy egy gazdag urnak nagyon megtetszett a Schmidt-né *tizenhat éves Mariska* nevű leánya és az illető ur nem sajnálná a pénzt, ha egy pásztorórát tölthetne vele.

A lelketlen anya belement az üzletbe és *a vagyonos uriember, aki közismert tagja a fővárosi zenevilágnak*, másnap megjelent a lakásukon. Ugy tervezték, hogy elmennek mulatni és *az ártatlan leányt leitatják*, hogy akadály nélkül kerülhessen a gazdag ur hatalmába. Tényleg úgy is történt. Különbőle mulatóhelyeken jártak és a teljesen mámoros leánnyal Kerekesné lakására mentek. A kellő pillanatban azonban detektívek léptek be a szobába és srérobantották a társaságot. A házban lakó egyik leány ugyanis szintén hallott a dolgról és megtelefonálta a rendőrségnek. A detektívek feljegyezték a mulatozók neveit, azután eltávoztak. A társaság pedig folytatta a megszakított mulatozást, majd a két asszony kisurrant a szobából és az öntudatlan állapotban levő leány áldozatául esett a férfi kővjágyának.

A főkapitányságon ma hallgatták ki a díszes társaságot és csak ekkor derült ki, mi történt a detektívek távozása után. Kerekesné elmondotta, hogy a gavalér összesen száz koronát adott. — Ugyen koronát magának tartott, harmincat Schmidt-nének adott a köszbenjárásért, a fennmaradó husz koronáért pedig a leánynak akart ajándékot venni cserébe elvesztett ártatlanságáért. A rendőrség ezek alapján újból eljárást indított az ismert zenetudós és a két asszony ellen.

Flotta-tüntetés a Maroson.

Hadihajók Arad alatt.

— Harctéri tudósítás. —

*

Napok óta nagy cikkeket olvasunk a lapokban *Darányi* Ignác földmívelési miniszter viziberuházásairól. Eddig gyakran hallottunk arról az ismeretlen nagyhatalomról, aki a liliomokat felruházta, most pedig olvashatjuk, hogy nem csak a liliomok, hanem a vizek fel- és beruházásáról is gondoskodnak. *Darányi* Ignác atyai gonddal ruházta be a vizeket és erre sok pénzt áldoz — a polgárok zsebéből. A Maros beruházása például pár millióba fog kerülni. Node ez nem baj. Az a fő, hogy ezután a Maros hajózható lesz. Sőt páncélos tengerihajók is járhatnak rajta. Ilyen módon Arad ellen flottatüntetések is rendezhetnek. Ezeket a vizes harcokat a jövőben mi így képzeljük el:

Máriaradna, 1914. augusztus 12. Az itteni községi képviselőtestület ma óriási viharok közepette szenzációs határozatot hozott. Kimondották ugyanis, hogy Aradnak megüzenik a hadat és már flottatüntetést is készülnék rendezni. A határozatot *Harch Ijjas* Adám bizottsági tag indítványára mondták ki, aki a többek között a következő borzasztó kijelentéseket tette Aradról:

— Mert igen t. képviselő testület, mi történt? (*Felkiáltások: Nohát mi történt?*) Az történt, hogy az aradiak egyszerűen elrabolták tőlünk azt a kabaré társaságot, amely egész nyáron kitünően szórakoztatta a radnai fiatalságot. Megirigyelték tőlünk a kabaré primadonnáját *Feedáki*, vagy *Petrás Sárát*. (*Felkiáltások: László Rózsi az!*) Nem bánom én, akár *László*, akár *Fedákné*, de szép fehérnő volt, osztán Arad egyszerűen ránkloított. Az a kabaré társulat most már Aradon mulattatja az urakat. Ezt nem lehet tovább tűrni. Mink nem engedhetjük magunkat Aradtól lefőzni. Hát legyen harc. Majd meglátjuk: ki lesz az erősebb! Indítványozom, hogy izenjük meg a háborút, szárazon, megvizen. Egyelőre csak vizen, mert ott erősebbek vagyunk. Ugy tudom: van a községnek négy nagy tengeri csónakja. En hajlandó vagyok a magam vízfecskeendőjét a községnek rendelkezésére bocsátani, azonkívül pedig leteszem a képviselőtestület asztalára a háború céljaira egy havi jövedelmemet.

— Óriási éljenzésben törtek ki a bizottsági tagok és *Harch Ijjas* Adámot a vállukra emelték, amikor az az asztalra tette az egy havi jövedelmét: öt forint 80 krajcárt.

— Most már reszess Arad! — kiáltottak mindenfelől.

A községi bíró az izgalomtól remegő hangon jelentette ki:

— Uraim, itt komoly előkészületekre van szükség, mert úgy látom, hogy rövidesen sok víz fog folyni. Tehát jó lesz, ha az előjáróság bizalmas tanácskozássra gyűl össze és kidolgoztatja az egész haditervet a községi halászokkal.

— De először meg kell üzenni a hadat Aradnak! — kiáltottak mindenfelől.

Erre a főjegyző előhívatta a község egyetlen hordárját, a 917. számú *Engel-fall* Izsót, akinek harcias hangon ezt mondta:

— Menjen át az öt órai motorossal Aradra és ott jelentse a polgármesternek, hogy ezennel megüzenjük a hadat Aradnak.

Makó, 1914 augusztus 13. A makói előkele sörasztal elhatározta, hogy csatlakozik Máriaradna hadüzenetéhez és fölveszi Araddal a harcot a hegemoniáért. A városi tisztviselők fizetését a közgyűlés 98 százalékkal fölemelte, mert a tisztviselőket is beakarja vonatni a harcba. *Farkas* József polgármester ez alkalomból parancsot adott, hogy a flottatüntetés céljaira a tüzoltó lajtokat és a városi

vizipuskákat bocsássák a makói 101. lovastengerész hadosztály rendelkezésére. A Nemzeti Szálló külön termében ma már komoly ivások történtek a közelgő győzelemre.

Mikalaka, 1914. augusztus 16. A *Vizi Napló* és a *Déli Tuta*, amely a Reuter-ügynökség fennhatósága alatt áll, ezt a felhivatalos jelentést adta ki: Az arad-mikalakai csőposta riasztó híreket hozott az aradi városházáról. A tanács állítólag talán biztosan elvesztette fejét arra a hírre, hogy Makó is csatlakozott a fölkelők táborához. A vizsinügyi bizottságot rendkívüli éjjeli ülésre hívták egybe *Lukácsy Lajos* és *Nemess Zsigmond* prima-ellentengernagyok parancsnoksága alatt. A katasztrófát minden órában várják.

Arad (városházi hivatalos ellenzéki jelentés.) Itt határozottan megcáfolják azt a hírt, hogy a városi tanács elvesztette volna a fejét. A tanács csak azt vesztheti el, amije van.

Bojár.

Eulenburg herceg fogoly.

A vizsgálóbíró letartóztatta.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 8.

Feltűnést keltő letartóztatás híre érkezik Berlinből. Azt jelentik, hogy a vizsgálóbíró *Eulenburg* herceget, a Hardenpör főszereplőjét, akiről a homoszexuális vádak bebizonyultak, ma letartóztatta. Az elfogatás érdekes részletei ezek:

Berlinből jelentik: *Eulenburg* herceg egészségi állapota egyelőre nem engedi, hogy a kastélyból eltávozzék, a vizsgálóbíró azonban *fogolynak nyilvánította* és csak egy millió márka biztosíték mellett volt hajlandó szabadiában hagyni.

Ujabb távirat szerint a herceget letartóztatták és mint vizsgálati foglyot a Charité kórházba szállították.

A letartóztatás részleteiről késő éjjel Berlinből a következőket jelentik: *Schmidt* vizsgálóbíró már tegnap este a kihallgatás után átnyújtotta a letartóztatási parancsot a hercegnek, aki egyre ártatlanságát hangoztatta. A herceg és családja nagyon le voltak sujtva. Ma reggel *Krappe* rendőrbiztos Berlinből automobilon *Liebanstein*ba érkezett, hogy a herceget magával vigye. *Eulenburg* herceg még jószágkormányzó-jára várt, akivel a biztosíték ügyében akart tárgyalni, de ez délután három óráig nem érkezett meg. Ekkor a család és a mezőn dolgozó munkások nagy éiránkozása között megindultak. A kocsi belsejében a herceg, a hercegnő, egy szolga és egy orvos ültek, míg a rendőrbiztos a soffőr mellett foglalt helyet.

Az utazás alatt a főhercegnek nagy fájdalmi voltak, úgy, hogy az orvos kénytelen volt többször csillapító szereket beadni. Fél hét órákor az automobil megérkezett a Charité kórházba, ahol a hercegnek egy külön szobát rendeztek be. *Eulenburg* herceg jogtanácsosa fél millió márkát ajánlott fel biztosítékul a herceg szabadiára helyezése esetére. A vizsgálóbíró a kérelmet elutasította, mire az ügyvéd felebezzett. A febbezési tanács a szokás ellenére rögtön tárgyalás alá vette az ügyet és hosszas tanácskozás után jóváhagyta a vizsgálóbírónak a letartóztatást elrendelő végzését.

Hamis esküvel vádolt aradi földbirtokos.

A vádtanács üléséből.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 8.

Súlyos büntett vádja irányul egy általánosan ismert aradmegyei földbirtokos ellen, aki az év legnagyobb részét Aradon tölti s akinek *Borosjenő* község határában nagy kiterjedésű ingatlanai fekszenek. A földbirtokost ugyanis hamis esküvájával illetik, amint a következő tudósításból is kitűnik:

A borosjenői járásbíró előtt egy ottani pékmester sommás pert indított a földbirtokos ellen ingatlanba való visszahelyezés iránt. A kereset állítása szerint a borosjenői határban levő egy ingatlanrészlet hosszabb ideig a pékmester háborítatlan tulajdonát képezte és a jelenlegi tulajdonos jogtalanul tartja elfoglalva. Az ügy tárgyalása során azonban a felperes nem tudott alapos bizonyítékokat produkálni, amiért a bíróság az esküt a földbirtokosnak ítélte oda.

A per kimenetele így egyedül a földbirtokos meghittetésétől függött, aki le is tette az esküt arra, hogy a vitás ingatlan az övé és sohasem volt a pékmester birtokában. A bíróság ez alapon hozta meg ítéletét és a felperest keresetével elutasította.

A pörvesztes pék erre feljelentést tett az aradi ügyészségen, hogy a földbirtokos a sommás perben hamisan esküdött. Erre nyomozás indult és a vizsgálóbíró több tanút hallgatott ki.

Az ügyész vádiratot is készített s ezellen a földbirtokos ügyvédje kifogásokat adott be, amelyeket ma tárgyalt a törvényszék vádtanácsa. A bíróság most nem döntött az ügyben, hanem újabb tanúk kihallgatását rendelte el. A Makón, Aradon és Borosjenőn lakó tanukat a vizsgálóbíró a napokban fogja megidézni és a vádtanács csak ezután fog a vád alá helyezés felett dönteni.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Uránia színház műsora:

Hétfő: Uj asszonyok.
Kedd: Uj asszonyok.
Szerda: Monte-Carlo és a Riviera.
Csütörtök: Monte-Carlo és a Riviera.
Péntek: Uj asszonyok.
Szombat: Monte-Carlo és a Riviera.

* *Uj asszonyok (A feminizmus.)* Ez a címe *Ráth István* legújabb darabjának, melyet az Uránia színház a budapesti Uránia műsorából hétfőn este mutat be a közönségnek. A modern temat kiváló érzéssel, a tárgy alapos ismeretével írta meg *Ráth István* és a fővárosban nagy sikert aratott kitűnő darabjával. Az érdekes darabot 120 színesen vetített kép és több sikerült mozgókép illusztrálja. Az előadás pontban fél 9 órákor kezdődik.

* Az Urániából. A párisi estély műsora nagy sikert aratott a pénteki bemutatón. A közönség szívesen mulatott a diskrét pikantériákon, melyek soha sem csapnak isléstelen-ségbe. Ezt a műsort még szombaton és vasárnap este 10 órákor ismétlik meg. A *rendes mozgóképek* műsora kiváló tetszésben részesül, minden kép rendkívül érdekes és a közönség sehol jobban nem szórakozhat, mint az Urániában, melynek igazgatósága mindent elkövet, hogy minél jobban megfeleljen a közönség igényeinek.

* *Plasztikai képek.* A modern nyomdatechnika egyik legesodásabb, legszebb találmánya a plasztikai kép, amely a maga valóságában, természetes kidomborodásában varázsolja elénk egy egy város, vagy városrész, épület, tájkép stb. csodás szépségeit. A vállalat, amely a képeket kiadta, ma már Európának,

az egyes országoknak, vagy világvárosoknak, de a tengerentúli világrészek szebb részeit is összegyűjtötte és kiadta már. Olasz-, Német-, Franciaország nagyobb városait, történelmi nevezetességeikkel, természeti csodáikkal és egyéb szépségeikkel adta ki első ízben. Aradon a *Weisz és Klein* könyvkereskedő cégnél kaphatók e füzetek. Mindegyik füzethez külön kétszínű szemlélő van csatolva.

A KABARÉ.

*

Jön a kabaré, — sőt többszámaban — jönnek a kabarék: ezt hirdeti Aradon minden hirdetősi oszlop, újságreklám és kirakat. A nyárban ugyan még nem vagyunk benne, de a kabarélásban igenis benne vagyunk, mert ez divat, elismert időöltési mód és kellemes idegcsiklandozó eszköz. Az aradi vendéglősök pedig jó hőmérő közönségünk lázas igényeinek és legkevésbé őket érheti vád, ha néhány nap alatt nyakig leszünk a kabarékban.

Holnapután tehát felhangzanak a mélyen dekolletált ifju hölgyeknek még mélyebben dekolletált dalai a kabarék pódiumairól. Megéneklük a szerelmet, de nem mint az egykori népénekésők, akik a férfiakat meghatottságba és bámulatba ejtették, hanem gunyolódnak a férfiak és a szerelem felett, amely utóbbi az előbbieken át értékesíteni is igyekeznek. Értének mindenhez: tánchoz, dalhoz, játékhoz — sőt politikához is. Megénekelik a függetlenségi pártot, amely nem tud a régi maradni, a koalíciót, amely nem tud friss és erős maradni, Kossuthnak szolgáját, Fudák Sári szobaleányát, Andrásynak soffőrijét, szóval mindent — talán már Polónyiékat is. A konferanszié vezet a gunyolódásban és segédkeznek neki a kabaré költői, akik immár egy jól szervezett művészeti gárdát alkotnak. Senki sem áll nekik elég magasan ahhoz, hogy le ne rántsák őket. Wekerléről épsnugy dalolnak és viccelnek, mint a legutolsó diurnistáról. Szóval szervezik a koalíció ellenzékét.

A kabaré pódiumáról bevesz a közönség mindent, csak mulattató legyen. Ez azonban főkélléke a kabaréknak. Unalmas kabaré még sokkal rosszabb, mint az unalmas orfeum. Ez az utóbbi lehet már olyan szemtelen, hogy néha az unalom is megvan neki engedve. A kabaré még nem jutott el a súlyedés olyan fokára, ahol a közönséget néha untatni is volna szabad. A színház és az orfeum között lebeg: művészetet kér kölcsön az előbbitől, erotikát, kosonériát az utóbbitól. Hogyan vegyül ezeket össze, hogyan találja fel: ez a fokmérője. Nagyon eltávolognie egyik forrás felé sem szabad. Aki művészetet akar élvezni „l'art pour l'art”, az nem keresi ezt a kabarékban. Aki pedig nagyon is a másikat akarja, az nézzen orfeumot, bretilit, de ne degradálja az ugysis eléggé degradált kabaré-intézményt.

A kabarék különben a vidéken sehogysen tudnak gyökeret verni. Pesten gombamódra szaporodnak, a vidéken inkább csak idelgönges tanyát ütnek. Örülni kellene ennek, ha tényleg jele volna a vidék egészséges művészi és erkölcsi fel-fogásának. De úgy hisszük, inkább annak a jele ez, hogy itt még a kabaré-művészet is sokallják és úgy gondolkodnak: ha már nem színház, hát legyen orfeum, legyen bretili, legyen erotika és kosonéria. Vagy-vagy! Ez pedig nem valami nagyon bizelgő a vidék izlésére és erkölcsére...

Seleplezett Don Juan.

*

A tehetetlen bika pöre.

Laci szégyent hozott a fajtájának vaskos fejére. A tagbaszakadt hatalmas teremtes, a melyre mindenki óriási terveket épített, halomra döntött minden beleje helyezett reményt. Laciról legendákat meséltek vármegye szerte. Oriási erejéről, a szerelem terén elért fényes eredményekről olyan történeteket tudnak egymásnak a falusi emberek mesélni, hogy Laci vastag nyakát neki szegve, úgy sétált a pázsitos réteken, mint aki tudja, hogy ő az első legény a csárdában.

Es mit tesz a végzet? A végzet azt teszi, hogy megjelenik egy orvos, még pedig állami orvos szeméjében és konstatálja, hogy Laci egy közönséges rué, a legeneráltabb fajtából, egy senki, egy semmi, amelyről még akkor sem érdemes beszélni, mikor az ember annak a híres orvosnak a hirdetését olvassa, aki minden ujságolvasónak tudtára adja, hogy ha azt érzi, hogy ereje elhagyja, keresse őt fel bizalommal, mert külön bejárata rendelés szobájában megmondja, hogy mi az a csodaszer, amitől az agg is visszanyeri elgyengült erejét.

Laciról ugyanis az állami orvos megállapította, hogy nem felel meg annak a célnak, amelyre teremte van. Nem való másra, minthogy — a vágóhidra kerüljön. És ez a szomorú tény valakinek hatszáz koronájába kerül.

Laci tudniillik senki más, mint *Momák Flóri*s pécskai jegyző nires tenyészbikája és a legutóbbi aradi tenyészbika vásáron jelent meg, azzal a legendás hírrel övezve, hogy fajtájának legkiválóbb képviselője. Rettentő impozáns fellépése volt. Vastag láncsal kellett a korláthoz kötni a svindlert, mert úgy viselkedett, mint a falusi ifiur ha bejön a városba. Megakarja mutatni, hogy mi az a híres falusi virtus. Szarvált és harapott, tajtékot vert a szája, szóval az erőtlenségét úgy csoportosította, hogy az fenséges dühnek látszassék.

Világos községének bírása, jegyzője s egyik bikaértő előjárója ép ilyen állapotot kerestek, mert a jövő bikageneráció ereiben csörgedező vért voltak megnemesítendő.

Nagyon tehetett nekik a Laci és Momák Flórisissal meg is alkudtak az áraban. Hatszáz koronát ígérték be Pécska diszeért és virágáért s meglegedetten konstatálták, hogy Laci után úgy török majd magukat a fiatal állatok, mint az amerikai dollárkirályleányok a mánásokért.

Amde a jegyző azért tudja a törvényeknek, hogy annak rendje és módja szerint járjon el még a bikavásárlásban is. Minthogy már maga a természet, de meg a józan törvények is megszabják, hogy egy kulturáltamban mik a bika rendelkezései, a világsi jegyző elhatározta, hogy az állami egészségügyi felügyelő által bikavizitációt tartat.

Meisner állategészségügyi felügyelő megjelent Lacinál s azt velt kénytelen konstatálni, hogy a büszke állat *untauglich*. Kimondotta, hogy csak bitorolja a nemes tenyészbika nevet, mert csak közönséges olaggott bika, minden tenyész nélkül. Es mert csak a sasok nemzenek sást, azért Lacit más életpályára utalta a tudós doktor.

Világosra Laci nem vonult be. Ellenben a gazdája közjegyző jelenlétében nyilvános árverésen eladta ötven koronáért a bika nemzetség csuffá tevőjét s ötszáz ötven koronáért bepörölte a bikavásárló deputációt, azzal érvelvén *Éles* Simon járásbíró előtt, hogy ő a Lacit minden elzetes feltétel kikötése nélkül adta el.

Világos bírása azonban a törvénykönyvre ütött s az állami subvencióra hivatkozott.

— Az állam, a melynek pénzéből a bikát vendők voltunk, tekintetes bíró ur, ugymond a világsi törvénytudó, nem ölheti a pénzét olyan állapotba, mely nem valósíthatja meg a hozzá fűzött reményeket, amint mi ezt a pécskai jegyzőnek meg is mondtuk.

— Es erre meg is esküszik?
— Meg én és itt van tanuul a jegyző meg az előjáró. Ezek is hallották, hogy mi csak természetes feltételeket kötöttünk a bikához.

Eles bíró megkereste Világos bíráját és Laci sorsa meg van pécsételve. Az idegen tollakkal ékeskedő hustömög vágóhidra került, a pécskai jegyző pedig tovább keresi a hatszáz koronáját.

Uj „heccek”

Lengyel Zoltán ismét vádat emel..

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 8

Lengyel Zoltán a nagy pör után sem pihen. A „Nap” mai számában vezető helyen foglalkozik Polónyi Géza szereplésével, feleleveníti az összes régi vádak és rendkívül erőteljes hangon támadja a volt igazságügyminisztert. A feltűnést keltő cikk egy része így hangzik:

— Polónyi tudja legjobban, hogy csak kegyelmet kapott megriadt, félték emberek-től, akik egy példátlanul álló alávaló terrorista hadjárat hatása alól nem tudták magukat kivonni. Azt hitték, kötelességük engem, a római katolikus embert eltiltani, mert attól tartottak, hogy Polónyi elvetemült bandája, amely az ősz elnök megréztéséről sem riadt vissza és amely a sajtóban, sőt a parlament folyosóján is ezt nyíltan hirdette, zsidó heccek fog csinálni. A zsidó esküdtek paktumot kötnek egy római katolikus ember ellen, mert a perben szereplő védője zsidó vallású. Talán antiszemitanak kellene lennem nekem is, hogy a jövőben paktum nélkül való igazságot kapjak tőlük. Ilyen módon kicsikart és kiereszkolt türelmi bárcával ujjong Polónyi és úgy tünteti fel magát, mintha elégtételt kapott volna.

Ezután felsorol egy csomó nevet és azt mondja, hogy ezen kerítők, leánykereskedők és prostituáltak légkörében nőtt fel ez a förtelmes ember, csak természetes tehát, hogy neki a türelmi bárca teljes elégtétel. Természetes az is, hogy most a zsidók egy részének szerelmet vall, hiszen a zsidók közül szerette a gazembereket, csak a becéletes emberektől félt. Azt állítja, hogy én a sajtó- és börzereform miatt léptem fel ellene, noha ilyen javaslatokat egy hónapos dicstelen minisstersége alatt soha elő nem terjesztett.

Lengyel azzal fejezi be cikkét, hogy *nem nyugszik addig, míg minden egyes ember, keresztény és zsidó egyformán meg nem győződik a borzasztó reszedelmes, furfangos, nagystíli gonosztevőnek minden aljasságáról.*

HIREK.

A talmi főrend.

— Vizsgálat Uray báró ellen. —

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, május 8

Főuri és politikai körökben is kínos feltűnést keltett Uray Bálint báró ügye. Mint ismeretes, a báró a főrendházhoz kérvényt adott be, amelyben nevé a főrendek névsorából törölni kéri, mert vagyona nem éri el a főrendházi tagsághoz a törvényben megkívánt cenzust. A főrendház ez ügyben az iratokat a rendőrséghez tette át, ahol *Sándor* László rendőrkapitány folytatja a nyomozást. Ennek során rendkívül érdekes háttér került nyilvánosságra a báró ügyének.

A múlt évben a báró elváltan élő neje és egyuttal unokanővére, Uray Margit bárónő nő-

tartási pert indított Uray Bálint báró ellen. Az egyezkedési tárgyaláson, amikor a vagyoni dolgok is szóba kerültek, kiderült, hogy a férj a bíróságnál kisebb összegről szóló adóvalalmást terjesztett elő, mint amelynek alapján főrendházi tag lehet. A bárónő ügyvédje meg is mondotta ott a tárgyaláson, hogy a bárónak vagy a főrendházi tagsága jogosulatlan, vagy több adót fizet a bevallottnál és így nagyobb, nőartási összeget is kell fizetnie.

Uray báró ekkor a főrendházhoz fordult és kérte, hogy töröljék őt a főrendek sorából. Az igazoló-bizottság javaslatára a főrendház azzal felelt, hogy felhívta Uray bárót lemondásának indoklására. Uray báró erre beadványt intézett a főrendház elnökségéhez, a melyben az ügyet a következőkben ismertette:

— 1907-ben feleségem szül. Uray Margit bárónő arra ösztönzött, hogy kérjem a főrendház névjegyzékébe való felvételtem. Rábiztam az ügyet *Csörge* Zoltán beregsurányi közjegyzőre, aki minden okmányt beszerzett és úgy látszik, hogy a két kiskorú gyermekem adóját is az enyémhez számította. Így szerezte meg számomra a főrendházi jogosultságot. Az adókimutatást, amely tévesen tünteti fel az adót, én nem is láttam. Múltán utólag meggyőződtem arról, hogy téves és hejytelen adatok vannak benne, ezért kértem, szüntessék be főrendházi tagságomat.

A főrendház elnöksége ennek alapján küldte át a rendőrségre az iratokat. *Sándor* kapitány ma kihallgatta Uray Bálint bárót, *Csörge* Zoltán közjegyzőt, az iratok beadóját pedig holnapra idézte meg.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelenti, hogy e hó 9-én enyhe idő lesz, keleten elvélve csapadékkal.

— A román zsinat. Az aradi görögkeleti román egyházmegyei zsinat ma délelőtti és délutáni is folytatta vasárnap óta tartó tanácskozásait. Délelőtti a belényesi internátus házszabályait tárgyalta, délután pedig a szentszék ügyrendi szabályait, melyeket általánosságban és részleteiben elfogadtak. Holnap folytatják a tanácskozásokat.

— A horvát kérdés. *Crukovic*s horvát bánhelyettes ma délelőtti *Wekerle* miniszterelnökön kívül tárgyalta *Andrássy* belügyminiszterrel és *Josipovic*s Imre horvát miniszterrel. A tárgyalások után *Crukovic*s egy hírlapírónak azt mondotta, hogy adminisztratív ügyeket kellett elintéznie, de természetesen, hogy a politikai helyzet is szóba került és megvitatott több aktuális politikai kérdést, amelyek sürgősen megoldásra várnak. Délután a bánhelyettes meglátogatta *Zichy* Aladár grófot, a király személye körüli minisztert és este visszautazott Zágrábba.

— A kivándorlás. *Andrássy* Gyula gróf belügyminiszter a képviselőház holnapi ülésén terjeszti be a kivándorlásról szóló törvényjavaslatot.

— Arany-menyegző. Májusi verőfény, az emberek szeretete és tisztelő vonzódása hinti az aranyugarakat egy kedves, minden aradi előtt ismert házaspár esküvőjének ötvenedik fordulójára. *Rosenberg* Lipót, az aradi zsidó hitközség nyugalmazott főjegyzője és neje szombaton ünneplik meg ezt a szép, megindítóan hangulatos ünnepet: az aranymenyegzőt. *Philemon* és *Bancis* boldogsága, idillikus szerelme huzódik át ezen az ötven esztendőn, amelynek harmoniája mellé értéket adott az a hosszú időn át vonuló, sokoldalú munka, amelyet a férj, *Rosenberg* Lipót főjegyző az aradi zsidó hitközség és annak emberbaráti intézményeiben végzett. Ez emeli ki az aranymenyegzőt

a családi keretekből s teszi nemcsak a tisztelőknek, a társadalomnak jelentős ünnepevé.

Budapest legöregebb házában, a bonócsákányokra váró *Orczy* házában volt az esküvő. 1858. május 2-án, az *Orczy*-házban levő zsidó templomban esküdött meg a huszonnyolc éves *Reitlinger* Emmával, egy előkelő budapesti nagykereskedő leányával. A vőlegény ekkor már tíz esztendeje főjegyzője volt az aradi zsidó hitközségnek. Szomorú és emlékeztető esemény ültette olyan fiatalon a hivatáiba; atyját, a hitközség volt főjegyzőjét, *Rosenberg* Károlyt 1849-ben a betörő rác csapatok a zsidó templom udvarán agyonlőtték. Utódául a hitközség fiát választotta meg. Az esküvőn nagy közönség volt jelen, az orgonán *Höszly* Jakab, az aradi zsidó templomnak néhány év előtt elhunyt orgonamestere játszott. Esküvő után a fiatal pár csak Szegedig jöhetett vasúton, Szegedről a Maroson hajóval jött le Aradra. Ötven év alatt a házassátnak felfőlően mintaképe kapcsolta egybe őket, egymás szeretetében és ismerősök nagyrabecsülésében érik ezt a szép ünnepet. A jubiléum párt holnap, a zsidó templom szombati istentiszteletének keretében áldja meg *Rosenberg* Sándor dr. főrabbi, aki a közel napokban érkezett haza a Délvidékről. Az aranylakodalmra már eddig százával érkeztek a közel és távolból az üdvözlő levelek és táviratok.

— **A gyilkos trónörökös.** *Belgrádból* jelentik: György királyfi legújabb botránya nagy visszatetszést keltett még azokban a körökben is, amelyek eddig menteni szokták a hóbortos ifjú cselekedeteit. A *Za Otasbinu* című ellenzéki lap ma több rendkívüli kiadást adott, amelyben szinte reprodukálhatlan kifejezésekkel illetve György herceget legutóbbi tettéért. A lap délutáni kiadását lefoglalták, amiért nagyobb szociálista tömeg tüntetett a lap szerkesztője ellen. A rendőrök nagy csoportban jelentek meg és szétkergették a tömeget. A vérengzést úgy sikerült megakadályozni, hogy a *Za Otasbinu* szerkesztője csillapító beszédet intézett a szociálistákhoz, akiknek tömege így széteszlott. A lap nyomdáját állandóan rendőrök őrzik. Ez az ujság azt jelenti esti kiadásában, hogy a szkupstina legközelebbi ülésén erős támadásban részesítik a kormányt a trónörökös hóbortjaiért.

— **Halálozás.** *Csécsi* Nagy Miklós dr., makói református lelkész ma délután 4 órakor hosszas szenvedés után meghalt. Az elhunyt református pap, kiből *Csécsi* Imre aradi református lelkész apját gyászolja, 68 éves volt. Tanulmányait Debrecenben, Göttingában és Zürichben végezte. 1875-ben lett makói psp s alapos képzettségénél, nagy tudásánál és kiváló szónoki képességénél fogva a békés bánáti református egyházmegyének a legtiszteltebb lelkészül közé tartozott. Temezése vasárnap délután 3 órakor megy végbe.

— **Az aradi Westinghouse a felvidéken.** Ezen a címen a fővárosi *Egyetértés* a következő érdekes hírt közli: Az aradi Westinghouse cég Abauj-Torna, Sáros, Szepes, Ung és Zemplén-megyékben automobil omnibuszjáratokat akar meghonosítani. Szepesmegyének a podolin-orjól vonalrész kiépítéséig Gácsországra felé igen rossz összeköttetése van, pedig kívánatos volna, hogy Podolin, Olubló, Podrádremete, Szepes-ófalú járhatlan kocsijáratok állandó omnibuszjáratok létesítenek. Kívánatos volna a gömörmezei forgalom lebonyolítására egy rendszeres automobil-járatnak szervezése. Iglórtól vagy Poprádról kiindulva Rössnyó felé is. Ha ezek a járatok állandó jellegű ültetésnek, kedvező pénzügyi eredménnyel járhat a vállalkozás. Mindebben pedig már az is furcsa, hogy Aradon még nincs Westinghouse cég.

— **Az aradi antialkoholista páholy megalakulása.** A vasárnapi antialkoholista ünnepek sorrendjét a Good Templar-rend aradi páholyának előkészítő bizottsága már részletesen megállapította. *Stein* Fülöp dr. kir. tanácsos, a magyarsági rend elnöke szombaton este 7 óra 10 perckor érkezik meg a budapesti gyorsvonattal Aradra. Fogadásánál az előkészítő bizottság tagjai kívül az összes aradi abstinentsek megjelennek. Szombaton este *Stein* dr. elnöklésével értekezlet lesz a Központi-szállás külföldi helyiségében. Vasárnap, a hó 10 ikén délelőtt 10 órakor a városbáza dísztermében a kiváló ideg orvos *Idegrendszertűnk és az alkohol* címen felolvasást tart. Az állami munkásbiztosító pénztár igazgatósága a napokban átiratolt utózt az aradi kerületi munkásbiztosító pénztárhoz és felhívta, hogy hasson oda, hogy a munkások is minél számosabban jelenjenek meg *Stein* dr. felolvasásán. *Cukor* László, az aradi munkásbiztosító pénztár igazgatója már érintkezésbe is lépett *Aussterweil* László dr. ral, a helybeli mozgalom vezetőjével és a megállapodás értelmében a pénztár majdnem valamennyi tagja jelen lesz a felolvasáson. A felolvasás teljesen díjtalan és azon bárki részt vehet. Vasárnap délután 3 órakor alapítja meg *S. Ein* dr. az aradi páholyt, a gimnázium dísztermeiben, amely ugyanakkor meg is tartja első zárt ülését és megválasztja a tisztviselőket. A páholy tagja lehet bárki, aki a 18 ik évet betöltötte és kötelezi magát arra, hogy tartózkodik a szesz italoktól. *Stein* Fülöp dr. vasárnap este utazik el Aradról.

— **Zsirhamistásért elítélt hentes.** *Garai* Károly aradi hentest a kihágási bíróság élelmiszerhamisítás miatt a 300 korona pénzbírságra és tizennégy napra elzárásra ítélte. *Garai* kokusz-zsírral vegyített sertézsírt hozott forgalomba tisztá sertézsír gyacánt, amint azt a budapesti élelmiszer-vegykísérleti állomás vizsgálata bebizonyította.

— **Egy aradmegyei kereskedő tragikus halála.** Az aradmegyei *Musztess* községben — mint gúrhonci tudósítónk jelenti — különös és tragikus körülmények között halt meg ma *Klein* Artúr kereskedő. Kleinnek a combján volt egy régi kisebb sebe, amelyet az éjjel álmában vakarni kezdett és addig kaparta, míg vérezni kezdett. Klein olyan mélyen aludt, hogy akkor sem ébredt föl, amikor a vér már valósággal töcsát alkotott alatt az ágyban. Reggel, amikor felakart kelni, megdöbbenve konstataálta, hogy az ágya tele van vérral és a roppant nagy vérvesztéségre következtében alig nem tudott mozdulni. Néhány perc múlva a kereskedő elvesztette eszméletét és többet nem is tért magához. A családja remélve küldött orvosért, de már késő volt, mert mire az megérkezett, Klein meghalt. Az orvos konstataálta, hogy a halált a rendkívül nagy vérvesztéségre idézte elő. Klein családja iránt az egész környéken nagy részvét nyilvánul meg.

— **Nagy áradások.** *Vágujhelyről* jelentik: A Vág folyó kiáradt és elöntötte a földeket, valamint a vasutvonalat is. A forgalom sajnálatos. Az összes balparti községek az árvíz következtében el vannak zárva a világtól.

Felsővisórol jelentik: A huszonegy óra óta szakadatlanul ömögő eső következtében a Vissó és Iza megáradtak. A víz az országutakra kicsapott és a folyók mentén lévő földeket és kerteket teljesen elborította. Ha az eső nem szűnne el és a havasokon lévő hó szilánként olvadásnak indul, a legnagyobb veszélytől lehet tartani, mely még az Alföldön is kárt okozna.

— **Életunt munkás.** *Gúrhoncrol* jelentik, hogy ott ma a vonat elé vetette magát *Jelinek* Ania aradi illetőségű cementgyári 32 éves munkás, de még idejekorán észrevették tervét és megmentették anélkül, hogy *Jelinek*nek bármilyen baja is történt volna. *Jelinek* Aradon már kétszer fölakasztotta magát, de mindig idejében levágták. Arra a kérdésre, hogy miért akarja magát elpusztítani, azt feleli:

— Nagyon meguntam az életemet.

— **Ahová tilos katonának menni.** A budapesti VII. kerületi szociálista párt-szervezet helyisége az István-ut 9. sz. alatt, a „Négy rózsza” vendéglőben van. Mindaddig katonák is jártak a vendéglő helyiségbe; de mielőtt a hadtestparancsnokság megtudta, hogy ott szo-

ciálisták szoktak összejöveteleket tartani, eltiltotta a katonáknak a helyiség látogatását. A katonai hatóságok ugyanis észrevették, hogy az utóbbi időben sűrűn esik szó a kaszárnyákban a szociálistákról. Kutatni kezdték tehát a „baj” eredetét. Eleinte azt hitték, hogy szociálista iratokat csempészték be a laktanyákba. Nagy „koffer-vizítet” rendeztek, de a vizsgálat eredménytelen maradt.

Ekkor jutott egy törzstisztnak eszébe ez a gondolat:

— Hátha „rossz” helyre járnak a fiúk!

Igy tudták meg, hogy a „Négy rózsza” is rossz hely, mert gyakran fölhangzik benne a Munkás induló. A katonai hatóságok nem állanak meg itt. Minden korcsmát és kávéházat proskribálni fognak, ahova szociálista érzelmű emberek nagyobb számban járnak.

— **Koszoru megváltás.** Néhai *Deutsch* Mór ravatalára helyezendő koszoru megváltása fejében *Szalai* Arnold dr. tíz koronát küldött a *Kossuth*-szobor alap részére.

— **Orfeum és tombola.** Ma szombaton f. hó 9-én *Nagy High Liffe* Tombola-estély, öt dísz tombolával és egy *Kehn* József főle jegyzőkrónnyel. — Holnap vasárnap Budapesti Varieté daltársulat megnyitása, Központi szállásában. 1562.

— **Tulzsufolt raktár miatt a legújabb és legfinomabb női taskák, bőrúruk mélyen leszállított árban** árusítatnak el *Hegedüs* Gyula kereskedő-ében Aradon, Andrássy-tér 15. 1615.

— **Amateur fényképészeknek!** Általános ismert kitűnő szalon- és uti fényképészeti készülékek, felülmulthatatlan minőségű pillanat kézi aparátusok, valamint mindenféle fényképészeti cikkek *Moll* A. cégnél (Bécs, Tuchlauben 9., cs. és kir. udvari szállító) kaphatók. Ezen üzletág alapított 1854-ben. Kivánatra nagy képes árjegyzéket bérmentve küld a cég.

— **Molypusztító és rovarpor legjobbj minőségben** *Vojtek* és *Welsznai* Aradon. 191.

Tombola-est.

Ma, szombaton

Kovács és Novotny éttermében nagy tombola-estély lesz. — Tombolajegy 50 fillér.

TANÜGY.

A román tanítóképző százéves jubileuma.

*

Röviden megemlékeztünk arról, hogy néhány év múlva, 1912. november 3-án ünnepel meg az aradi román tanítóképző intézet fennállásának százéves évfordulóját.

I. Ferenc császár 1811-ben meghagyta *Nestorovics* Uros udvari ügyvivőnek, hogy a román és szerb nemzetiségek elbanyagolt iskolai viszonyaira való tekintettel terjesszen elő egy tervet, amely a két nemzetiség nevelését sikeresen biztosítsa. *Nestorovics* elkészítette a tervet, melyet az uralkodó jóvá is hagyott. Eszerint a görög keleti egyház, amely akkor három nemzetiséget is egyesített, három tanítóképző intézetet kapott: egyet a románok részére Aradon, egyet a szerbek részére Szentendrén és egyet a görögök részére Budapest-n. A görög tanítóképző tanulóknak hiányában nem jött létre, a szerb Szentendréről Zomborba helyezték, a románokét pedig 1812. november 5-én nyitották meg Aradon.

Az aradi tanítóképző első igazgatója *Ársics* Sebő polgármester volt, aki szerb létére a románok iránt nagy előzékenységgel viselkedett és az Óz utca (a mai *Csernovics* Péter-utca) 17. szám alatt levő házáat a tanítóképzőnek adta. A papnevelővel 1822-ben bővítették ki az iskolát.

*Ársics*on kívül nevezetes igazgatója volt az intézetnek *Konstantin* Demeter, aki 1844-ben a nagyváradi tankerület főigazgatója lett és *Gávr*

Sándor, aki mint tanár és igazgató ötvenöt évig működött az iskolánál.

A szlovák szerdai tanácskozásain *Mangra* Vazul indítványozta, hogy a magyarországi románok első tanítóképzőjének százéves jubileumát nagy fényvel ünnepeljék meg és irassák meg erre az alkalomra az intézet monográfiáját. Az indítványt nagy lelkesedéssel fogadták el.

TORVÉNYKEZÉS.

Az örök-pör.

- A vízvezeték és a város -
- Az Aradi Közlöny tudósítójától -

Arad, május 8

A sok huza-vona, amely Arad város és a vízművek részvénytársasága között a pör folytán keletkezett, most újabb bonyodalmakkal bővült. A város ugyanis kérvénnyel fordult a törvényszékhez, amelyben pótlólag zár alá kéri helyeztetni a vízművekhez tartozó egyes olyan ingóságokat, amelyek eddig nem vettek zár alá. Ezenkívül két előterjesztés fekszik az ügyben a bíróság előtt. Az egyiket a vízművek jogi képviselője, *Mandl Vilmos* dr. adta be.

A zárlat foganatosításánál ugyanis a bírósági végrehajó zár alá helyezte a vasutnál levő három kutat is. Ez ellen a vízműrészvénytársaság előterjesztéssel élt, amelyben kifejti, hogy a kutak nem tartoznak a vízvezetékhez, hanem azok a társaság privát vállalkozásai. A város pedig azért adott be előterjesztést, mert a kiküldött végrehajó nem akar a a vízműveknek Flórián-utcai raktárában levő készletét zár alá venni és megtagadta az eljárást, mivel úgy találta, hogy a Flórián utcai raktár nem tartozik szorosan a vízművekhez.

E kérdésben is a bíróság van hivatva dönteni. Az előterjesztéseket ma tárgyalta a törvényszék egyik polgári tanácsa, de több irat beszerzése miatt a tárgyalást elhalasztotta.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

- Az Aradi Közlöny tudósítójától -

Arad, május 8

A gabonaüzlet irányzata mindenkor — különösen most — szoros összefüggésben áll az időjárással. Abony az idő változik, ennek megfelelően alakulnak az árak.

Mint hogy pedig a vetésekről nem a legmegnyugtatóbb hírek érkeznek, az alapirányzat szilárd.

A mal piacon elkelt:
700-800 mm. buza 11-11.30
500-600 mm. tengeri 5.80-9.0
Névtelen jegyzés:
Rózsa 9 —
Zab 7 —
Árpa 6.50 —
A gabonárák 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

- Az Aradi Közlöny távirati tudósítása -

Budapest, május 8

Amerika 1/2-el magasabb. 10 ezer mm. buza 20 fillérel magasabb árak.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Dél sárlat	5 órai sárlat
Buza májusra . . .	11.92-11.93	11.89-11.90
Buza októberre . . .	10.26-10.27	10.16-10.17
Zab októberre . . .	6.65-6.66	6.60-6.61
Rózsa októberre . . .	8.92-8.93	8.82-8.83
Tengeri májusra . . .	6.50-6.51	6.53-6.54

Zárul 6 órakor.

Osztrák hitelrészvény	629 —
Magyar hitelrészvény	740 —

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

- Május 8. -

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 200-400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban — 29-131 fillérig; fiatal közép páronként 251-320 kilogrammig terjedő súlyban 132-134 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 136-149 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 240-260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéslelészám: Május hó 5 napján volt készlet 34 126 darab, május 6. napján főlhajtatott 143 darab, május 6. napján elszállított 212 darab, május 7. napjára maradt készletben 34 037 darab. A hízott sertés üzlet irányzata: Könnyű áru keresett.

IDEGENEK ARADON.

- Május 8. -

Fehérkereszt-szálloda. Lusztig Sámuel utazó Debrecen. — Bogvánszky Fülöp kereskedő Glogovác — Mihálik Sándor áll. polg. iskolai miniszteri iskola látogató Orsova. — Weisz Dávid utazó Budapest. — Murányi Odón titkár Budapest. — Reiner Lipót kereskedő Bécs. — Steinberg Adolf utazó Bécs. — Schneider Alfréd utazó Bécs. — Weisel Ignác utazó Bécs. — Marhu Adolf utazó Drezda. — Gürner Rezső utazó Bécs. — Pollák Dávid utazó Budapest. — Lengyel Márton utazó Budapest. — Krammer Ede utazó Besztercebánya — Fenyő Lajos utazó Besztercebánya. — Heck Viktor utazó Budapest. — Kiss Jakab kereskedő Budapest. — Wessel Miksa utazó Budapest.

Központi szálloda Dávidék Jenő utazó Budapest. — Varjas Adolf igazgató Budapest — Csiky Mihály körjegyző. — Sromszky Sándor igazgató Budapest. — Haner Ármán utazó Budapest. — Illés Sándor mérnök Budapest. — Berhu Ignác kereskedő Bukova. — Mayer Vilmos utazó Budapest. — Weisz

Arminné utazó neje Szeged. — Rózsa Alajos utazó Budapest. — Hoch Lajos utazó Budapest — Erdélyi Vince főmérnök Budapest — Lóvi Mó utazó Budapest — Diamantstein Lajos utazó Kolozsvár. — Vajda Vilmosné utazó neje Szeged. — Jaulusz Honrik Budapest. — Fodor Ármán utazó Temesvár. — Jaulusz Mórinné magánzó Budapest.

Vass-szálloda. Stiemmer Gyula utazó Budapest. — Szász Hugo dr. ügyvéd Szeged. — Mülek Adolf utazó Temesvár — Weingartner Béla áll. tisztviselő Nagyszében. — Ficher Ede utazó Budapest. — Avramesh Vazul dr. ügyvéd Máriaradna. — Szeju Gyula dr. ügyvéd Budapest. — Ratloff Adolf utazó Bécs.

Pannonia szálloda. Hindrichs Gusztáv kereskedő Remscheid. — Kohn Adolf utazó Nagylak. — Tern Lajosné kereskedő Kisvárjas. — Berkovics Lipót Arad. — Pollák Ábrahám kereskedő Agya — Berhon Ignác kereskedő Bukova — Spos Béla mérnök Temesvár. — Kucsányi Látván magánzó Nagyvárad

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bérsó Simonyi-utca 1. szám. Szabadságtér mellett.)

Kiválóan érdekes műsor.

Műsor 1908. május hó 9-én, szombaton:

1. A farmer leánya. Drama. — 2. Az anyós. Kacagató.
3. Pólojáték. Sportkép. — 4. E őzékeny ur. Humoros.
5. Kis kéményseprők. Bletkép. — 6. Patkány a borbán. Kacagató. — 7. Úgyes detektív Látványosság. — 8. A fegyenc. Mulattató. — 9. Arad látképe. Látványosság.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előadások hétköznapokon délután 6 órától kezdve este 10 óráig.

Szombaton és vasárnap este 10 órakor

Nagy párisi estély,
szenzációs műsorral.

Előadások vasárnap délután 2 órától kezdve 10-ig.

NYILTER.

Most jelent meg a

„Budapesti Ujságírók Almanachja”-nak

1908. évi kötete, az ujságírók özvegyeinek és árvaainak Segítő alapja j vára

A kötet tartalma A magyar bohémvilágot mutatja be; az írók, ujságírók, a poéták, a festők, a szobrászek, zenészek, színészek világát; a legkiválóbb írók írták, köztük: Herczeg Ferenc, Mikszáth Kálmán, Mórnár Ferenc, Szomaházy István, Eötvös Károly stb. stb. A 600 oldalas, díszes kötetben igen sok rajz, karrikatura s egyéb illusztráció van.

A kötet szerkesztője Szerdahelyi Sándor, a „Pesti Napló” szerkesztője. Kiadja a „Budapesti Ujságírók Egyesülete”, melynek ez az egyetlen kiadványa.

A könyv igen olcsó: 12 korona és a legszebb ajándék!

Kirakataink megtekintését kérjük!

Hölgyek figyelmébe!

ajánljuk a legújabb szabásu, egyenes elejű

„Herveth” füzőket!

A párisi és berlini nagy áruházak mintájára kizárólag csupán ezen egyfajta modern és szépen kiállított mellfüzőt hozzuk forgalomba, melyet rendkívül olcsón, darabonként 7 koronáért árusítjuk.

391

Rosenblüh H. és Társa.

VORSENY ÁRAKI

VORSENY ÁRAKI

Kirakataink megtekintését kérjük!

AZ ARADI LLOYD TÁRSULAT

folyó évi május hó 10-én, vasárnap d. u. 2 órakor tartja saját helyiségében

rendes évi közgyűlését,

melyre a társulat tag'ait fisztelettel meghívja az elnökség.

1855

Tárgysorozat:

1. A választmány évi jelentésének előterjesztése.
2. A számvizsgáló-bizottság jelentésének elő'érjesztése és a felmentvény megadása.
3. Az 1908/9. évi költségvetés megállapítása.
4. A választmány felhatalmazása aziránt, hogy szükség esetén a jelenleg érvényben levő bérleti szerződést annak 9. §-a értelmében 1 évvel meghosszabbítsa.
5. Két megüresedett választmányi tagsági helynek 1 évre való betöltése.
6. A t. tagok netaláni indítványai.

Az 1902. évi versenki ipar és gazdasági kiállításon és az 1901. évi maki ipar és gazdasági kiállításon a nagy díszoklevéllel kitüntetve.

WEGENSTEIN C. L. és FIA

ELSŐ DÉLNAGYARORSZÁGI

ORGONA-ÉPÍTŐ MŰINTÉZET (villamos izemre berend.)
TEMESVÁROTT.

Szállít kitűnő, leg-
ujabb rendszer szerint
készített

pneumatikus
orgonákat

bármily nagyság-
ban a legolcsóbb
árak mellett.

Javítások, átalakítá-
sok és hangolások át-
vétetnek, olcsón és ki-
tűnő szakértelemmel esz-
közöltetnek.

Bővebbi felvilágosítá-
ssal és költségvetéssel
szívesen szolgálók.

az 1896. évi kiállításon
A nagy millenniumi érem-
nel kitüntetve.

Arany oklevéllel kitüntetve.

Braun Samu, Berger Antal és Társai

szobafestő és mázoló munkák vállalata

ARADON, FORRAY-UTCA 7.

Van szerencsénk az igen tisztelt közönség figyelmét felhívni, hogy Aradon **Braun Samu, Berger Antal és Társai** cég alatt **szobafestő és mázoló ipart** üzünk.

Azon körülmény, hogy cégünk az Aradon már elismert legjobb festőkből alakult meg, továbbá, hogy a munkák kivitele személyesen általunk történik, ezeknél fogva abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy úgy egyszerű, valamint legpazarabb kivitelű szobafestő és mázoló munkákat akár helyben, akár vidéken a legjutányosabban végzünk.

A nagyérdemű közönség b. pártfogását kérjük

1403

Braun Samu, Berger Antal és Társai.

Meghívás!

A nagybuttyini takaré- és előlegezési egyesület

mint szövetkezet által

1908. évi május hó 30-án d. e. 10 órakor saját helyiségében tartandó

rendkívüli közgyűlésre

kéretnek az összes szövetkezeti tagok a személyes, esetleg meghatalmazott általi megjelenésre.

T á r g y:

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére 3 tagu bizottság választása.
2. Az aradi kir. törvényszék 7834—1908. kb. számú rendkívüli közgyűlés összehívását tárgyazó végzésének ismertetése.
3. 3 felügyelő-bizottsági tagnak az 1908. évre választása.
4. Ujabb határozathozatal a szövetkezet időtartamának 1918. december hó 31-éig meghosszabbítása iránt.
5. A folyó évi rendes közgyűlésen elfogadott alapszabály-módosítás 5., 40., 64., 124. §§-ai tárgyában újabb határozathozatal, illetőleg a 40. és 64. §§-oknak a fenti bírósági végzés szellemében módosítása.
6. Indítványok. Az elnöknek a közgyűlés előtt 6 nappal bejelentendők.

1925

BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVIZ

Vese- és hólyagbajoknál minden vizet felülmul.
Kellemes, kissé savanykás ízű, vasmentes, szénsavdus,
rendkívül üdítő asztali viz.
Orvosilag ajánlva. 5881 Orvosilag ajánlva.

Ívgyógyomlóra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemé-
dence idült hurutjainál, húgykő- és tövénykepződésnél, a lég-
utak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatá-
sának bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:
Muschong buzaiási gyógyfürdő igazgatósága Buziásfürdőn.

Köhögés!

Aki szereti az egészségét, meggátol a köhögést.

5245 közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány igazolja, hogy feltétlen eredményes a

Kaiser-féle mell-karamella

(A három fenyővel.)
használat. Orvosilag ajánlva és meg-
vizsgálva köhögés, rekedtség
vagy katarus, elnyálkásodás,
első dohányzás folytán be-
lőtt hurut és gőrcsés köhögé-
sek ellen. 579

Csomagja 20 és 40 fillér, doboza 80 fillér.

Kapható: Guterl Földes Kelemen, Ha-
jós Árpád és Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Aradon, Zombory János
és a „Szent Háromság” gyógy-szertárá-
ban Új-Szent-Annán, Szokoly Sándor
„Iris” gyógy-szertárában Lippa, Krausz
Elemér gyógy-szertárában Glogovátz
és Tefert Károly gyógy-szertárában
Eiken.

Ésörrendű Lútszerész üzlet.

DICK-SAMU

órák és látászorók

Arad, Árkády-tér és Waltzer János-utca sarokán

Hisz és javít mindennemű órákat két
évi jótállás mellett a legolcsóbb árakhoz.
Raktáron tart mindennemű színházi látászoró-
veket a legkülömbözőbb kiállításban, leg-
ismertebb orgonákkal, orrcsüptetők és szem-
üvegek, arany, ezüst, nickel és taksó-
boka csont keretben, legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmó-
don, bor, must és szesz részére, to-
vábbá mindenféle hőmérők, minden-
nemű kvitelben.

Szemüvegek és orrcsüptetők or-
vosi rendszert szerint azonnal ki-
ittetnek.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Hölgyek!

Levelezés által megismerkednék egy finom lelkű hölgygyel. Házasság nincs kizárva. Cim a kiadóba „Anonismus” jellegére.

Kerestetik

augusztus elsejére: 3 szoba földszint vagy az első emeleten szalon helyiségnek a főtéren vagy annak közvetlen közelében, vagy 4 szoba konyha minden hozzá tartozóival. Cim a kiadóhivatalban. 1930

Jég,

kristály tiszta. Kapható havi bérletben naponta házhoz szállítva. Petőfi-utca 7/a. Telefon 199. szám. 1631

3 szobás lakást

fürdő- és cselédszobával lehetőleg új házban aug. 1-re keresek. Ajánlatok bér megjelölésével a kiadóba kéretnek Hivatalnok jellegére. 1795

Szegények

valláskülönbség nélkül kapnak főszeléket csütörtökön déli órában hentesnél, a Simonyi-utcában. El fogadok mindenféle élelmi cikett a szegények közt kiosztás végett. 51

Bélyeg-ritkaságok

nagyobb gyűjtők részére, nagyobb gyűjtő-füzetekben kaphatók. Ingusz I. és Fia könyvkereskedésben. Arad- és temesmegyei telefon 517. 201

Couplé-ujdonságok.

Az e hó 10-én városunkba érkező Cabaret összes új, szenzációs ének-számai a melyek Zerkovitz, Hetényi, Nagy stb. legsikerültebb coupléból állanak, zeneműkereskedésben már most kaphatók. Írógép és sokszorosító kellekek nagy készlete. Kerpel Izsó, Aradon. 212

Könyvelő,

ki a gépirást is bírja, május 1-ére állást keres. — Cim a kiadóhivatalban.

Intelligens

ösv. urinónél jó házikoszt kapható. Bővebbet Thököly-tér 4., ajtó 3.

Könyvkötészetünkben
tanuló leányok
felvétetnek.

Keresek

200 drb.-tól 600 drb.-ig

birkát felesbe.

Kiss Antal,
Taucz. 1916

Költözők
figyelmébe.

Villanylámpák le és felszerelését, petroleum-lámpák villanyra átalakítását, villanyvezetékek készítését gyorsan és olcsón végzi

Kalmár József,

1851 Salac utca 2. szám.
A Központi Szállodával szemben.

Hirdetmény.

Az „Amerikai szőlőtelep-szövetkezet Aradhegyalján” cég alatt Aradon 1885. évi augusztus hó 20-án alakult szövetkezet folyó 1908. április hó 30-án tartott közgyűlése elhatározta, hogy azon idő eltelte folytán, melyre a társaság alakult, de azért is, mivel további fennállására nincs szükség, s működése immár több mint egy évtized óta abban hagyatott, — a szövetkezet megszűnik és feloszlik.

Ennek folytán az 1875. XXXVII. t.-cikkbe iktatott kereskedelmi törvény 249. §-a értelmében felhívtnak a szövetkezet hitelezői, hogy esetleges követeléseiket jelen hirdetménynek az „Aradi Közlöny”-ben való harmadszori közzétételétől számított hat hó alatt érvényesítsék, mivel ezen határidő elteltevel a szövetkezet végleg feloszlik és a kereskedelmi cégjegyzékből töröltetni fog.

Esetleges felvilágosítások a felszámoló-bizottság tagjainál, Bóros Iván tb. főjegyző, Halmay Andor műépítész, dr. Mülek Lajos kir. közjegyző, Péterffy Antal ügyvéd és Szathmáry Gyula ügyvéd, nyug. alispán aradi lakosoknál nyerhetők. Arad, 1908. április 30-án.

1917 A felszámoló bizottság.

Költözők figyelmébe.

Villanyvilágítás, villanycsengő berendezés és javításokat, petroleum lámpák átalakítását, gáz és villanyra legolcsóbban, szak-szerűen végzem.

Luszterek gáz és villanyra, gyári árban eladók, továbbá Auer egők, izzólámpák, gyöngyrajtok és üveg felszerelések. 1485

Diamant Ferencz,

Atzél Péter-utca 2., színház főbejáratával szemben (Bohus-udvarban).

MOLL-FÉLE
SÓS-BORSZESZ

Csakk, akkor valódi ha mindegyik doboz Mollnak védjegyét és aláírását tünteti fel.

A MOLL A-féle Seidlitz-porok tartós gyógyhatása legmakacsabb gyomorbajok, testi bántalmak, gyomorgörccs és gyomorhív, rögzött székrekedés, máj bántalmak, vértelenség, aranyér és a legkülönbözőbb női betegségek ellen a jeles házi-szer, mely évtizedek óta mindig nagyobb elterjedést szerzett. — Ára egy lepecsételt eredeti doboznak 2 korona. — Hamisítások törvényileg fenytetnek.

MOLL-FÉLE
SEIDLITZ-POR

csak akkor valódi ha

mindegyik üveg Moll A. védjegye tünteti fel és „A SÓS-BORSZESZ”-re vezetésen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, kőszvény-csús és a meghülés egyéb következményeinél legismertesebb nepszer. — Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.

MOLL-féle gyermekszappan.

Legfinomabb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hölgyiszappan gyermek és felnőttek okoszerű bőrápolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1-80 fill. Minden darab gyermekszappan a MOLL-védjeggyel van ellátva. — Főszékhely: MOLL A gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által. Bécs, I., Tuchlauben 9. sz. 5941

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesítetnek. A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott készítményeket kérni. Aradon kapható: FÖLDÉS KELEMEN és HAJÓS ARPAD gyógyszerárakban.

Mc Cormick
amerikai aratógép-gyár

igazgatósága és főraktára: e

Budapest, V., Alkotmány-utca 12.

Knecht E. John igazgató.

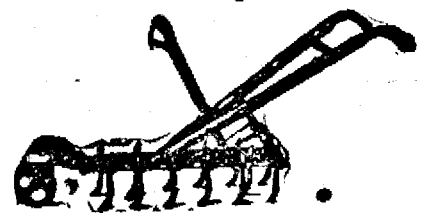
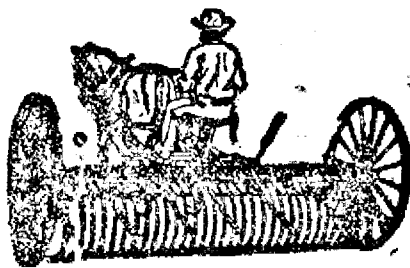
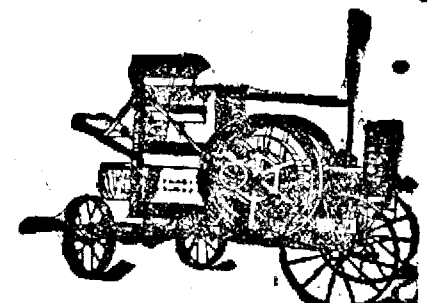
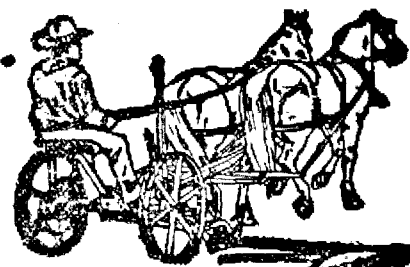
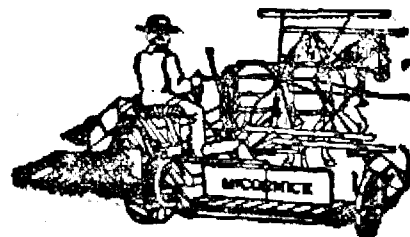
Mc Cormick kéveköto-arató-

gépei és marokrakó-arató-

gépei a magyar viszonyoknak

megfelelően külön lesznek gyártva.

Es nem áros frázis, hanem tény!

Vezérképviselő: Kovács Soma és Társa urak Aradon. 5995

Telefon 848. sz.

Jégszekrények.

Legújabb amerikai rendszer, magyar szabadalom bej.

Jégtartány vasrácsból és sodronyhálóból

Jéggel együtt

csekély havi részletfizetésre kaphatók:

Husserl Manó

bádogosnál 1767

Arad, zsidó-templom épület.